

דיני מתנה וירושה

סימן צד

משמעות השטר נראה שהוא פסול אלו משנים אחרו ממנו מעותו כדי להכשיר דחיית שטר שזמנו כחוב בשבת כו' אלמא חולין מספיקא להכשיר עכ"ל זה סחירה גס לטענה השנית וק"ל כלל דברי כיון שרושם הכתב הראשון ניכר לא נפסל השטר מפני האיוף וגובה בו חצי מה שקבל מאותה ירושה אבל לגבות חצי מכל העובון דבר פשוט הוא שכן שיכר האיוף שאינו גובה ואף על פי שכתוב בשטר אחר האיוף כל חזוקי סופר ילך ויחסין וירוש ויתן אין זה מועיל לזכותו יוחר ממה שהיה כחו' בתחלה בשטר זה דבר ברור נאם הלעיר ייבך קרי

סימן צה

שאלה הנוך שנפלה לו ירושה במדינת הים ועד שלא הגיע לידו נחנה במתנה לקרובתו ואח"כ הלך חנוך ונחפשו עס המחזיקים בלוחה ירושה ומחל להם: חשיבה דבר פשוט הוא שקרובת הנוך החכר זוכה בכל נכסי עובונו של ראוונ מנה המתנה שנתן חנוך לקרובתו הו' ואע"פ שח"כ הלך חנוך ונחפשו עס המחזיקים בעובון ראוונ בידו ומחל להם אין בלוחה פשרה ולא בלוחה מחילה ממש מאחר שקודם לכן סילק עלמו מאותם נכסים ונחם במתנה לקרובתו הו' נמלא שלא היה לו שום זכות בלוחה נכסים ואין לומר מאחר שבשעה שכתב שטר מתנה לקרובתו לא הגיעו הנכסים לידו לא זכתה קרובתו בנכסים שמשעה שמת ראוונ מורישו זכה חנוך בכל נכסי עובונו והוי כאלו הגיעו לידו ואם נחם במתנה למי שירצה מתנתו קיימת ועס היות שהדבר ברור בעלמא יש להביא ראיה לדבר מדגרוסין פרק עשרה יוחסין ח"ל רב נחמן בר יצחק לרבא בשלמא רבי יהודה היינו דכתיב יכיר כו' אלא לרבנן יכיר למה לי כו' עד שפלו לו כשהוא גוסס ופרש"י בנר"ך היכרא קרא לבכור הוא דאחא כו' עד הואיל ובשעה שבאי' לעול' לאו בר מתנה הוא הרי בהדיא דלא ממעטין לרבנן דלא מצי יהיב מתנה אלא בנכסים שנפלו לו לאחר מכן דהיינו שעדיין לא מת מורישו הא אם מת מורישו אף על פי שעדיין לא בלו הנכסים לידו יכול הוא ליחם במתנה למי שירצה וע"כ ז"ל כן דהא רבנן מורישו יכול אפי' לא בלו לעולם דהיינו שעדיין לא מת מורישו יכול ליחם במתנה למי שירצה וע"כ לא פליגי רבנן עליה אלא משום דלא בלו לעולם דהיינו שעדיין לא מת מורישו הא אם בלו לעולם דהיינו שמת מורישו יכול הוא ליחם במתנה אע"פ שעדיין לא בלו לידו נאם הלעיר ייבך קרי

א שאלה מתנה שיש בה זיוף ועוד שקורא לנפטר דודו והוא לא היה אלא בן אחי אביו ועוד שכתוב בה אני נתן החצי ממה שיש לדודי ודודו כבר נפטר:

חשובה הנה בלו דברי שאלה זו סוברים על שלשה קטבים הא' היוף הנמלא בלשון המחל במקום שהיה כתוב וחי מכל מה שאקבל מכל העובון שהיה אברהם דולה כתב החצי מכל מה שיש לו מכל העובון שהיה אברהם דודי הב' שקורא לאברהם הנפטר דודו והוא לא היה דודו אלא בן אחי אביו הו' שהלשו הכתוב בשטר המתנה הגני נתן לך החצי מכל מה שיש לאברה' דודי ומאחר שאותו אברהם כבר נפטר נמלא שאין לאותו אברהם נכסים כי משעה שנפטר ילאו מרשותו וממלא שאין במתנה זו ממש:

על הטענה הראשונה אם רושם כתב הראשון ניכר ויכולים לקרות מה שהיה כתוב מקודם גובה כמו שהיה כתוב מקודם שאל"פ שזייפו לא נפסל השטר הראשון בכך כיון שיכולים לקרות מה שהיה כתוב בו זה מצואר בעור ח"מ סימן מ"ד ח"ל אם לא קיים המתק נפסל השטר דשמה היה בו שום חובה לבעל השטר ומתקו אלא ח"כ יהא מוכה ממה שלפניו ולאחריו מהו המתק כי ההיא דכסף וחי דליתון ונמחק אז לא נפסל כל השטר וכ"כ מגיד משנה בפ' כ"ז מה' מלוה ולוה בשם הרשב"א שאין המחזיקים פוסלים אלא שאין למדים מהם וכתב שכן נרא' מדברי הר"ם בזו"ל:

והטענה הב' שקורא לאברהם הנפטר דודו והוא לא היה אלא בן אחי אביו אינו רואה שיפסל השטר מהמת זה שדרך העולם לקרות לבן אחי אביו דודי לכבודו וחי מלכו באברהם שאמר ללוט כי אנשים אחים אנחנו אע"פ שאלה היה אלא בן אחיו וירמיה קרא להנמאל פעם דודי ופעם בן דודי:

והטענה הג' שכתב שיש לאברהם דודי וכיון שכבר נפטר בלוחה שעה נמלא שאותו אברהם לא היה לו כלום גם זה אינו פוסל השטר שבלשון בני אדם נכסיו של מת על שמו נקראים כ"ז שאלה בלו עדיין ליד הירוש ועוד שהם אחת אומר כן נמלאת פוסל כל השטר לגמרי וכתב הרא"ש בתשובה דלא חמירי יד בעל השטר על התחובה אלא היכא דאין השטר נפסד לגמרי אבל היכא שהוא נפסד לגמרי לא ואדרבא מנינו היכא דלפי

בית שמאי גבי עולה אני מן היהודים כו' עכ"ל איכא למימר דכיון דמתני' סתמא מיתטייא בכל גזנא היא דאם איחא לא ליסתמיט חר מהמפרשים או מהפוסקים לפלוני כהכי:

ומ"ש וכן נראה מלשון הרמב"ם שאמר או שאר היושרים ואזו נראה שהם עתה ראויים לירש ואזו לא בני שבשעת דבורו אינו ראוי לירשו ע"כ מוכרח בלשון הרמב"ם ואף הריב"ש לא אמר חילוק זה אלא בדרך אפשר ואף גם זאת י"ל שלא השם לחילוק זה אלא כגזנא דאזו דדון שמתחיל בעליל' בלא לומר שהוא יורשו לפי ששם משפחתו כשם משפחתו ואין שם משפחה ראה כלל כמ"ש הרב ז"ל והראיה האחרת שהביא שהיו שומעים שהיו קרובים ולפעמים היו קוראים זה לזה קרוב גם היא אינה כלום דאפשר דקרובי' מזד האם היו או קרובים רחוקים היו או שלא הייתה שום קורבה ביניהם כי אם שנימיים שזה והא' לאו מילתא היא כמ"ש הריב"ש וגם הרא"ש בחשובה והראיה האחרת שאמר בניס לבני אחים אמתו גם היא אינה כלום לפי שאין מעיד ע"ז אלא עד אחד ולפי שכל טענותיו שטען לא היה בהם ממש וגם כי בשלשי' לא היה בה כי אם עד אחד נראה בעיניו כי דין מרומה היה ולכן אע"פ שהביא עדים לטעמי השלשי' בקש וחיפש אחרי כל טעמי דאפשר' לרחות טענתו משום דאם איחא שהיו קרובים כיון ששניהם היו דרים צעיר ה' מפורס' רהיה גלוי לכל העמים הדרים צעיר קורבנסו באופייה ולדידיה ולא היה צריך לחזר אחר עד או עדים שיעידו בדבר ואף גם אלה לא העידו שידעו אלא ששמעו מפיו ולכן כתב אפשר לחלק בדברי המשנה והרמב"ם ורצה לה עור קצת מלשון הרמב"ם אע"פ שאינו מוכרח ואמר ליישב מה שקשה ע"ז מההיא דמרי בר איסק וכ"ז לפי שגראה בעיניו שהיה דין מרומה כמ"ש אבל היכא דליכא למיהש לדין מרומה כמו בנ"ד שלא היו דרים צעיר אחת והעדות מתחלה הביאה והעידו ששמעו מפיו דבר ברור שהיא קרובתו בת אחיו מודה הריב"ש שאף אם בשעה שאמר כן היו לו בניס הראויים לירשו לעדות מעלייה היו ומורידים אותה לנחלה על פיהם ועוד שאף על פי שלא היה מקום לחוש שמא דין מרומה הוא העדות שהעידו ששאלו ממנו אחיו קורבה יש בניס וענה בניס לבני אחים אמתו אינה כלום שמאחר זה אמר בלשון לעו אינ"ש די פרימוס אירמאנט ואין בזה הוכחה שתייהו קורבנסו מזד האב שאף אם הם בני סתי אחיות יקראו פרימוס אירמאנט אבל אם הם היו

סימן צו

דני יודיה ואשטרוס

ג שאלה ראובן נפטר בלא זרע ובלא אחים והיה בת אחת קטנה יתומה וכל נכסיו הייה ביד שמעון ומינהו אשטרוס על היתומה הקטנה ה' אחר כמה ימים נפטרה היתומה ושמעון ה' הלך לעיר אחרת רחוקה מעירו ועמדה אשה אחת ושמה לאה וחבעה לשמעון ה' שימסור בידה כל נכסי ראובן הנפטר כי היא יורשת הנכסים ההם אחר שמתה היתומה ה' והביאה שני עדים ששמעו מפי יעקב אבי ראובן ה' שלא זו הייתה בת אחיו ושהוא השואה לבעל זה שהיא גשואה עמו וע"פי הדברים האלה חבעה משמעון הנכסים של ראובן שבידו ושמעון השיב שאינו חייב להוציא הנכסים מידו בעדו שלא הביא ראיה שהיא הקודמת בירושה ואין אחר קודם לה וכמ"ש הריב"ש ז"ל בחשובה יורנו רבינו הדן עם מי:

חשובה אמת הדבר כי הריב"ש ז"ל כ"כ אבל אין הגדון דומה לראיה דהתם שאני שהיו דרים צעיר אחת ולא הוחקו לקרובים ולכן אע"פ שהביא עדים ששמעו מפיו קורא לאביו קרוב ושאלו לו אחת קורבה יש בניס וענה בניס לבני אחים אמתו אפשר דפטומי מיילי הוא ודרך חיבוב איש את רעהו וכמו שם בדברי השואל דאם איחא שהיו קרובים כיון שדרים צעיר אחת מפורסם היה בכל העיר ומללא נתפרסם כן רגלים לדבר שאינם קרובים אבל בגדון זה יש כמה שנים שאינם דרים צעיר אחת דליכא למימר הכי כיון שהביאה עדים שהיא קרובה לו סגי וקד מבואר בדברי הריב"ש שכתב וכל שכן זה שהקורבה היא רחוקה עד שאפילו צעירו לא הוחק בה:

ימ"ש עוד שיש לספק בעיניו זה שאפשר לומר שהמנהג וגם הרמב"ם לא דיברו אלא בני שאומרים עליו שהוא קרובו בעת שהוא ראוי לירשו כגון שאומרים עליו שהוא אחיו בעת שאין לו בניס או שהוא אחי אביו ובעת דבורו אין לו קרוב יותר ממנו שאז הוא כאלו אמר עליו שהוא ראוי לירשו אבל בזה שאמר על ראובן שהוא קרובו בעת שהיו לו בניס ראויים לירש או קרובים אחרים קודמי' לו בירושה אפשר שלא הייתה כוונתו על דעת שירשו ומיילי דנדי נינהו ללא סליק הדעתיה שימחו בניו בחייו או שאר קרוביו הקודמים לו ויבא זה לירש ומילתא דלא רמיא עליה דאינש אמר לה ולאו דדעתיה דומיא דמאי דאמרני' ביבמות פ'

שאינו מחוקן כלאמרינן בהמפקיד בעובדא דסבכא כו' דילמא שכיבא סבכא ואין מורידין קרוב לנכסי קטן:

ואע"פ שלא הו"ל לחוס לזה שהרי אמרו הניחו זקן או חולה נוחנו לה בחוקת שהוא קיים אלא שיזון שהדבר בא ליד ב"ד והם המקקין לדבר יש לחוס לכל ימה שאפשר עכ"ל. וראיה זו לעובדא דסבכא לאו ראייה היא שהרי החוס' חירטו הסבכ' הגיע לגבורת דהתם אמרינן כי הגיע לגבורות חייטין ואע"ג שהקשו ע"ו מדאמרינן הילכך פלגא יתבינן לאחסא חרי חלחי הו"ל למיחב כו' כבר חירטו דיל' דגבי גע דוקא אמרינן בחוקת שהוא קיים כו' אבל הכא אדרבא החמירו בנכסי יתומים כו' וב"ד דליכא ודאי יתומים לא יתקן להחמיר ועוד חירטו דגבי סבכא משום דגבשו חייטין דילמא מתא לפי שעשו לה יסורין ועוד שמה שהקשו על מה שחירטו דסבכא הגיע לגבורות ייטבו הריטב"א ונחב דלא אמרינן כיון דפלג פלג אלא כשהגיע למאה שנה והכא שתיבן הגיעו לגבורות ואין אחת מהן בת מאה שנה וכו' לא יעלם מעיני הריב"ש ואל"כ אין ראייה מהכיה סבכא ולא נחב אלא לדחות ההוא: דהן דידיה שהעדות היה רעוע מהטעמים שכתבתי ולגבי ההוא נדון הוא דשייך לוח' שאולי היה כבר מרי מוחזק בנכסי אביו כו' ואינו עיין לגוונא דל"ד כלל ועוד אי אומר שאפי' אם ת"ל שהיה צ"י להביא ראייה שהוא הקור' בירושתו לא כל הומים שום שהרי בזמן הזה שעברו עלינו כמה גרושים והסתכלנו מגוי אל גוי ומממלכ' אל עם אחר וגשארתי אחד מעיר ושני' ממספחה ולא נאלצ' אחר מיני אלף שיוכל להעיד שזה הקרוב לו בירושה קודם לו דשמא יש קרוב אחר בְסוּף העולם שהוא קודם לו אלא כיון שהביא עדים שהוא קרוב שהוא ראוי לירש מורידין אותו לנחל' לדברי הכל ואין מקקין אותו להביא עדים שאין קרוב אחר קודם בירו' דאל"כ ממלאת מדת הדין לוקה והקרובים הולכים ריק' מירושת' קרוביהם והורים שהנכסים בידם אוכלים יגיע מורשתם וכו"ש שכבר הוכחתי דגוונא דל"ד מודה הריב"ש דל"כ בזמן שישארל יושבים על אדמתם סגי בעדות זו להורידו לנחל' בלי ספק ממה טעמים ועוד שהרא"ש כתב בחשב' כלל פ"ו סימן ל"ה מאחר שראובן אמר על שמעון שהיה בן רודה ולא נודע לו קרוב ממנו הרי שמעון יירשו אע"פ שאין שם עדים שהיה קרובו אלא על פיהם שהחזיקו עלמס קרובי' זה בזה ולריך הנפקד ליתן לשמעון בשביעה כל מה שיש בידו ממנו ראובן ולא חייטין שמה יש לו יורש במדינת הים ואף אם יבא

שומעים מפיו שהיו קרובים מלד האב כגון בנדון דין מודה הריב"ש דמורידין אותו לנחלה ע"פי אותה עדות:

והרע שהחילוק שחילק הריב"ש בדברי המשנה והרמב"ם בין אומר כן בשעה שיש לו יורשים קודמין לו לאומר בשעה שאין לו יורשין קודמין לו לא אמרו אלא להעמיד דבריו באותו-הזמן דוקא ולא ללמוד-ממנו כגוונא דל"ד שהרי בראותו חולשת החילוק ההוא כתב בסוף דבריו ואף אם אמר שגם בעיני זס יהיה ראוי לירש סגונת נפחלי הייתה-שיירשו כל שלא יהיו יורשים אחרים קודמין לו מ"מ כיון שלא נודע בפרסום ובה להוציא מיד אחר לריך להביא עדים שהוא הקודם בירושה ואין אחר קודם לו עכ"ל וזהו קן ב"ד הטענה שלא נודע בפרסום לאו טענה היא כיון שלא היו דרים בעיר אחת כמ"ש מודה הריב"ש דמורידין אותו לנחלה ועוד אי אומר שאין לריך ללמוד דין זה מדיוקא דדברי הריב"ש אלא מפורש הוא בדבריו בהדי"א דב"ד מורידין אותה לנחלה שהרי בפיו מילא לאמר ונחב ולא דמי להכיה דמרי בר איסק שלא הגריכותו להביא עדים שאין לו אה אחר דהתם מרי הוא ודאי יורש אביו ואם יש לו אה הוא ספק ואין ספק מוליא מידי ודאי אבל בנדון זה שהקורבה היא הרוקה אין זה ודאי יורש עד שיביא ראייה שהוא קרוב מכל אדם עכ"ל וכו"ד שהיה בת אחיו ה"ה כהכיה דמרי בר איסק דכיון דנחברר שלא נשאל ליעקב אבי ראובן ורע ונחברר שזו בת אחיו הוי"א לה ודאי יורשת ואם היה ליעקב יורש אחר הוא ספק ואין ספק מוליא מידי ודאי וזה פשוט ומבואר בדברי הריב"ש ואע"פ שכתב אל"כ ועוד שאולי מרי כבר היה מוחזק בנכסי אביו מעת שהלך אביו עם הבן הקטן לבי חוואי כו' בדרך אולי אמרה ואף גם זאת לא לחזור בו ממה טעננו חללה דהתם מרי הוא יורש ודאי אביו כו' שהרי דבר זה ברור בטעמו ומקו עמו:

ועיר שרש"י ז"ל כתב אחא ליה אחא מבי חוואה שהלך אביו ונשא אשה וילדה לו אח זה וחזר מרי לכאן וירד לנכסי אביו עכ"ל מה כדברי הריב"ש הרשונים שכמת אביו ירד לנכסים וכו"כ הריטב"א על דברי רש"י שאחר שמה אביו חזר מרי לכאן וירד לנכסי אביו ואף הריב"ש לא כתב שאולי מרי היה מוחזק בנכסי אביו כו' אלא כדי לדחות אותו נדון בלבד אבל כגוונא דל"ד לית דין ולית דין שימנעו מליירד לנחלה שהרי סיים דבריו וכתב משל"כ בנדון זה שזה בא להוציא מיד ב"ד ויש לב"ד לחוס לכל מה דאפשר שלא ילא מחמת ידס דבר

אימור הני מלררי דלחפסה יגהו ומכחוצתה הס והייחה
רשאה ליחס במתנה ולכן בהעטרף כל העעמים האלו
ל"ל שמחנתה קיימת חכמה בהם במתנה הדיא ואין
לבעל השטר חוב כח להוציא דמי הבית מיד ראוון
מורשי הבת הני זכו מה שלע"ד גאס העעיר

יוסף בנמח"ר ארשים דתרי זל"ה

סימן צח

שופט שטר מתנה

ע"ה דבר אשר ידענו נאמנה שהבתיים של הלוועה
מ' ליידיסייא אלמנת היבון ומעולה הר' שבתי ו' אליה
ג"ע הבתיים הנודעים של יחיאל ל"ע הם שלה ומכחוצתה
ואין ליחומים בני הר' שבתי הני' שום זכות בהם מחמת
ירשת אביה' ג"ע וגם ראינו שטר הזואל' שטוב הר'
שבתי הני' בעת פטירתו ובו הודיע וזכר ופרס' איך
הבתיים הנ"ל כלם שלה וממונה וקיימה וגדווייחא ע"כ

באה מרת ליידיסייא הני' מאותו הכח שיש לה בבתיים
הני' כח' בפנינו עדים ח"ו ואמרה לנו הוו עלי עדים
וקנו ממני בקנין גמור וכתבו וחתמו עלי בכל לשון של
זכות וייפוי כח ותנו לבתי ג' אמילה להיות בידה וביד
באי כחה לראייה ולזכות מחמת שרעתי ברזון נפשי
ובהשלמת דעתי בלי שום זכר אוגס כלל אלא בלב שלם
ובניש חפזה ובדעת שלימה ועין יפה וגוף בריא יחתי
לבתי הנ"ל ארבע אמות קרקע ואגון הקייתי לה ויחתי
מתנה גמורה לה ולבאי כחה שליש אחד מכל הבתיים
הנ"ל עם כל תשמישיהם וחיותיהם והנאותיהם ופרדסייהם
ומימיהם מפחת החצר החיצונה ובפנים מהיום ולאחר
מיחתי מתנה בריא מתנה פרהסייא גלווייה ומפורסמת
לכל מתנה עלמין מתנה גו"ש שירא וקיימת כדת וכהלכה
החוכה וחלוטה שאין בה חרטה עולמי' ומעשה ומעשנו
לאחר מיחה ג' אמילה בתי הני' וחסוי' במתנה זו הני'
שהיא שליש כל הבתי' הני' חזקה גמורה תירש ותוריש
תנחיל ותחזיק ותעשה במתנה זו הני' הפך נפשה
ורצונה כל ימי עולם לפי שבעין יפה ונפש חפזה ודעת
שלימה בלי שום זכר אוגס והכרח כלל יחתי לבתי הני'
מתנה הני' כנ"ל מתנה גמורה ושלימה לגמרי מהיום
ומעשנו לאחר מיחה ותהיה קיימת ומחזק בידה וביד
באי כחה קיום וחזק גמור והעמדה שלימי' מנוקה
ומשופה מכל ערעורין ושעבודין שבעולם וכך אני אומרת
לעדים הני' מתנה זו הני' כתובה בשוקא ותחמוה בברא
כי היכי דלא להוי כמילתא עמירתא אלא מתנה גמורה
גלווייה ומפורסמת לכל ומחזקת בכל מיני חוקים וקיימים

לאחר זמן יורש אחר לא יוציא מהפקד דבר האולי
ונתן הממון לשמעון עכ"ל וכל מה שאפשר לומר ללא
פליגי הרא"ש והריב"ש אמרין וכיון שהוכחתי ללא איירי
הריב"ש אלא בגוונא דה הוא דון ידיהובהוא דון
מודה הרא"ש אבל בגוונא דל"ד מודה הריב"ש דודאי
מורידין אותו לנחלה וכדברי הרא"ש הכי נקטינן וסוגיין
דעלמא הכי הוא שכיון שמעשים בכל יום שמביא האדם
עדים שהוא קרובו של פ' והוא ראוי לירשו מורידין
אותו לנחלה אע"פ שאין אנו יודעים אם יש קרוב ממנו
הכלל העולה שמורידין להם לנכסי ראוון ומוציין מיד
הפקד ומציין לה מה מוסכם מהרא"ש ומהריב"ש ואין חולק
בדבר גאס העעיר

יוסף בנמח"ר ארשים דתרי זל"ה

סימן צו

ידי שטרות יגנים ודון אלמנה שקמה קרוב ונתנו לתה כמתנה
קודם שבעתה יגל מתנה

ד תשובה נראה שהדין עם המורשה מכמה טעמים
חדא שבעטרות יגנים כתב הרא"ש בשם"ש כשבאים לפני
אני חוקר ודורש להוציא הדין לאמתו אם אני רואה
באומדנא דמוכה שדין מחומה ושקר אני אומר שאין
לשום דיין ישראל להשתדל בדין זה חוה אני כותב וחוחס
וזמן ביד הנחבע עכ"ל:

הרי שרין ב"ד יפה לחקור בשטרות יגנים אם
הדין מחומה אם לאו ועוד דבתיים הללו לא היתם
הבעל אלא היא קזאחס במעות שהם מטלטלין ולענין
אלמנה שנתנה מתנה קודם שנבעה על כתובהה לדעת
רב אלפס מחנתה קיימת והרא"ש כתב בתשובה דדוקא
במטלטלי אבל לא במקרקעי והמדרכי כתב סברות
חלוקות בדין זה והביאם מהר"י קולון בשרש י"ח ובתשובה
אחרת הארכתי בבירור הסברא העולה כדן לפי דעתי
מ"מ בידון זה כיון שהיתה מוחזקת בממון בעלה וממנו
קיימה אותם בחינם כיון שצאו מחמת מעות יש לדונם
כמעות ולא כקרקע ועוד דתשעת האלמנה להצריכה
שבעה לבנות כתובהה היא משום דאימור לררי התפסה
וכיון שבעל האלמנה הזאת לא מה במקום שאשתו שם
איכא למימר דליכא למיחש לררי דדמי למת פתאום
ולא טוב לביחור דלדעת הרב רבינו משה והרא"ש לא
חייסין ביה לררי וכדברי הר"ש מיירביל שכתבו התוס'
בפרק מי שמת ואפילו למאן דסבר דאפילו איכא דמת
פתאום חיישי' לררי מאחר שלא נמסרו הבתיים אלא
בעשרה פרהים וידוע שבזמן הזה אפילו ענייה שבישראל
כתובהה מרובה מסך זה אפי' חת"ל לררי אחפסה

והלא אם היו ב"ד מגבין לה כחובתה היו קורעו שטר כחובתה ועוד שמקבל המחנה מודה שלא תשבעה על כחובתה ועוד שכתוב בה שראו שטר לזאת הר' שבתי שבה הודיע שהבחים הא' הם שלה וממונה וקיימה ונדונייתא ודברי' אלו סותרים זה את זה שלשון קיימה משמע שקנתה אותם ממזון נכסי מלוג שלה וכן מוכיח לשון ממונה שכתבו ואח"כ כתבו שהם מדונייתא וכיון שהם דברים סותרים זה את זה אין לסמוך עליהם וכל זמן שלא נחברר שהבחים שלה מחננה בהם אינה מחנה הב' מפני שכתוב בה אמרה לנו הו עלי עדים וקנו ממני בקנין גמור וכתבו וחתמו כי יחסי לבתי ארבע אמות קרקע ואגבן הקיימי לה ויחסי מחנה גמורה שליש אחד מכל הבחים הא' עכ"ל וכיון שלא קיימה הארבע אמות לא קנתה כמ"ש הרמב"ם פ"ג מהלכות זבייה ומחנה וכח הרב המגיד שהוא דעת הר"י ו' מיגאש ובעל העיטור :

הג' שאפילו אם היה מסיים מקום הארבע אמות מפני שקנתה שליש הבתי' אגב הארבע אמות ואין קרקע נקנה אגב קרקע כמו שכתבו החוס' והרשב"א בפ"ק דבבא קמא הביא דבריהם הרב המגיד בפ"ג מה' מכירה וכח עוד כן הרשב"א בחשובותיו ה' תסק"ד ורבינו ירו' בנתיב י"א והריב"ש בסי' שמ"ה :

אבל יש ללמד זכות על מחנה זו משום דלע"ג דק"ל יד בעל השטר על החחונה הי מילי בדבר שאין השטר בטל לגמרי אבל בדבר שהשטר בטל בו אדרבא מעמידין שטר על חזקתו והבא לפוסלו עליו הראיה וכמ"ש הרא"ש בחשובה כחבה הטור סי' מ"ב וכ"כ הריב"ש וכ"כ הרב המגיד בפל"ג מהלכות מלוה ולוה בשם רבינו חננאל ורבינו שמשון והרמב"ן והרשב"א והביא ראיה לדבר וכחב ויש ראיות אחרות לדין זה וכ"כ נמקי יוסף בפרק גט פשוט ללא אמרינן יד בעל השטר על החחונה ללא בלשון שיש בו שחי משמעיות אחד לזכות ואחד לחובה ואינו סותר עיקר השטר לומר שלא נכת' בנשרות אבל לפסול את השטר ולומר שעשוהו שלא כדין לא דחקה על העדים שעשים כל דבריהם כהוגן והעמד שטר על חזקתו והבא לפוסלו עליו הראייה עכ"ל ועוד שכתוב בשטר מחנה זו ללא כאסמכתא' ודלא כטופסי דשטרי וכתבו המפרשי' שנהגו לכתוב כן כדי שכל לשון מסופק יבא ידו על העליונה :

וע"פי הדברים האלה שחל ליישב ערעורי' הללו ונאמר שאעפ"י שיראה שטר כחובה בב"ד ולא חכרו בו בחים אינו כותר למה שהעירו שהיו מכתובתה שאפשר

שבעולם כהוגן וכתיקון ח"ל ולייפוי כח המחנה האכרת רחנה מרח לידסייא הא' ברצון יפשה ונחנה כח ורשות מספיק לבחנה הא' ובעלה שחזור בחייה היא ובעלה במקום ובבית אשר תספוך מכל הבחים הא' ואיניש לא ימחא בידה וביד בעלה ואחרי מיחנה יהיו שליש כל הבחים הל"ל לה ולבאי כחה האמנם בחייה חדור היא ובעלה במקום שחטיב בעייה מכל הבחים הא' וכל מי שיבא מארבע רוחות העולם בן או בת את או אחות קרוב או רחוק יורש או נהל יהודי או גוי יקום ויערער על מחנה זו הא' לעיל לסלק ולהדיח להולאתה כל מיני הרהורין ופעבודין שבעולם שיערערו על מחנה זו באופן שיסארו בידה חמיד שליש כל הבחים מנוקים ומשופים בידה וביד באי כחה אפילו שלא יסארו מכל הבחים רק השליש אותו שליש חסיה לה לחלקה במחנה גמורה ככל הכתוב לעיל וכך אמרה לנו מרח לידסייא הא' אחריות וחומר וחוזק שטר זה קבלתי עלי ועל יורשי אחרי ועל כל נכסי מקרקעי ואגבן מטלטלי כלם יהיו אחראין ומשועבדין לקיום מחנה זו הא' כחומר וכחזק כל שטרי מחנות לאחר מיחה דהיינו ביטרי' כתיקון ח"ל ללא כאסמכתא' ודלא כטופסי דשטרי בביטול כל אופני מיני מודעי שבעולם ובפיסול עדיהן שסחרתי ושאלמסור וגשבעה מרח לידסייא הא' שבעה חמור' בתקיעת כף ובהוכר' השי"ת ע"ד המקום ב"ה וע"ד כל הגשעני' באמת בלי עלילה ומרמה כלל לגמור ולקיים כל הכתוב לעיל ושלא לבטל מחנה זו הא' בשום זמן בעולם וקיינו ממרח לידסייא הא' על כל מאי דכתיב ומפורש לעיל קנין שלם מעכשיו במגא דכשר למקיימה ביה והיה בר"ח טבח שנת שז"ב לזירה פה דמשק והכל שריר ובריר וקיים יורנו רבינו אם מחנה זו קיימת או אם יש לערער עליה :

חשובה מחנה זו יש מקום לבעל דין לערער עליה משלשה טעמים הא' מפני שכתוב בה ידענו אמתה שהבחים של הגוועה מרח לידסייא אלמנת הר' שבתי הם שלה ומכתובתה ואין ליחומים בני הר' שבתי שום זכות בהם מחמת ירושת אביהם ונס ראינו שטר לזוואה שזוה הר' שבתי בשעת פטירתו ובה הודיע וברר ופרסם שהבתי' הא' הם שלה וממונה וקיימה ונדונייתא עכ"ל ונראה שטר כחובה בב"ד ולא חכרו בו הבחים כלל וא"כ היאך נאמין למה שכתבו עדיי מחנה זו שידעו נאמתה שהם מכתובתה והרי שטר כחובתה נכחישם ואין לך לומר שכוונתם לומר שגבתה אותם בפרעון כחובתה שא"כ היאך שטר כחובתה קיים ביד יורשיה

שכונתו אחרת הייתה לה שבה חכרו הבתים כי לפעמים כוחצים שחי כחוצות לאחז שבה ומה גם כי בעלה הראשון הייתה לו עסק בנכסי המלכות ולהעלים רוב הממון שהכניסה לבעל השני נחצו שחי כחוצות כדי שאם יקום אי זה מערער יראו הכחוצה האחרת לבד ובאוחו שטר כחוצה שאינו נמלא עכשו היה כתוב שהכניסה הבתים בנדונייא ומה שנחצו שהיה בשטר זואח הר' שחתי שהבתים הב' היה ממונה וקניינה ונדונייתא והם כסותרים זה את זה וכל לו שאינם סותרים שמפני שבעלה הראשון היה לו עסק בנכסי המלכות היו מערערים על הבתים והולכה היא לפדוחם מממונה והכניס' אותם בנדונייתא לבעלה השני ונמלא כי שלה וממונ' וקניינה ונדונייתא לדקו יחדיו ועל מה שנחצו נחתי לבתי ארבע אמות קרקע ולא סיימה אוחס י"ל שמאחר שהמנהג הפשוט לכתוב החס אגב ארבע אמות קרקע בלי סיום אין לפוסלו מפני כך וכמ"ס הריב"ש שהיה סומך להכשיר מנה המנהג דקון דרגילי לתקני בהכי קני דומייתא דסיטומתא כו' ועוד דב"ד לא נפקא לן מידי דסיוס מקום ארבע אמו' דאפי' חס סיימס לא קנה משום דהקנה קרקע אגב קרקע וח"ל סיוס מקום אינו מעלה ואינו מוריד כאן ועל מה שהקניית שליש הבתים אגב ארבע אמות ואין קרקע נקני' אגב קרקע יש לומר שאע"פ כי קנייתא מפני שמלבד לשון זה של הקנייתא אגב יש לשונות אחרים של מתנה בשטר זה ויש לפ' דלא קיימי אקנין אגב אלא לקנין סודר שכתוב בסוף השטר קאי עלייהו שהרי כתב וחתיק והוא לשון מתנה כמ"ס הרא"ש בכתובה כתבה הטור אגב העור בסי' קי"ה וטח"מ ועוד שכתב לפי שבעין יפה כו' נחתי לבתי מתנה זו כנ"ל מתנה גמורה ושלימה ואע"פ שכתב כנ"ל אין לומר דקאי אמאי דכתוב לעיל שהקנה לה אגב ארבע אמות אלא י"ל דלא קאי אלא אמאי דכתב שנתן לה שליש הבתים עם כל השמישה והכניוה' הב' ואפי' ח"ש נחתי לה ארבע אמות קרקע ואגבן הקניתי לה ונחתי מתנה גמורה יש לפרש דהאי ונחתי לא קאי אקנין אגב אלא מילת' באפי' נפשה היא וה"ק מלבד מה שהקניתי לה שליש הבתים אגב ד' אמות עוד נחתי לה השליש הב' בקנין סודר שיבא בסוף ועוד מדכתב פעמים שנחנה לה מתנה גמורה ושלימה ודאי דה"ק אי קנייתא מדין אגב תקני ואי לא תקני מדין אגב תקני מדין קנין סודר וכיוצא בזה כתב הריב"ש ז"ל סי' שתי"ה ועוד שכיון שכתוב בשטר מתנה זו כחומר וכתחוק כל שטרי מתנות דנהיגי בישראל לקנות בקנין סודר ועוד

שכיון שכתוב שאם יבא בן או בת כו' ויערער על מתנה זו הן בדיני ישראל הן בעש"ג קבלה עליה מרח לדיסייא לסלק ולהדיח להוצאה כל מיני ערעורים כו' וכך אמרה לנו מרח לדיסייא אחריות וחומר שטר זה קבלתי עלי ועל יורשי אחרי ועל כל נכסי מתקעתי ואגבן מטלטלי כולן יהיו אחראין ומשועבדין לקיום מתנה זו הרי שעבדה עלמה ונכסי' ויורשיה להעמיד מתנה זו ביד בתה בלי ערעור וח"ל אם לא הייתה הבת זוכה במתנה זו מן הדין הייתה אמה חייבת להעמידה בידה מחמת שעבוד זה שמשעבדה וכיון שכן אין יורשיה יכולים לערער עליה שאם אחד היה בלא לערער עליה הם מחוייבים לסלקו להוצאם ולהעמידו בידה ומכ"ש שאין להם כח לערער עליה ואין לומר כיון שלא נשבעה על כחוצתה אין לה נכסים ונמלא שניה ירשו את אביהם ולא ירשו משלה כלום ואם כן אינם חייבים במה שנחייבה היא לסלק מעל מתנה זו כל ערעור והם עצמם יכולי' לערער עליה דכיון שכתוב שנחצו להם שבתים הללו הם מנדונייתא אינה ירשיה לישבע עליהם וכמבואר בפ"ה מהלכו' אישות נ"אם הנשער

יוסף בכמה"ר אשכנזי קאלוי זל"ה

סימן צב

חכם לבב ואמין כח קורא לשבוי הסכלות דחור ולאסירי ההעדר פקה קוח מוציא ממסגר הפתיות אסירי עיני עוריס יפקה פקוח שכלי בני זמנינו מוציא אל פועל מן הכה בצועם אמריו המקוטרים מר ולבונה ומרוקחים רקוח עלה למרום שבה שבי ומלקוח נטה שמ"ה החבנות וארך הפך המדעים קרע קרוע הכה בים החלמוד גלים בקעו בקוע והעלה מחומו פנינים המשוקעים שקוע נטה אהלו אפרו בין ימי ההכמות ותקעם תקוע הוציא בשמן מחביבו בו כלה כל שמן מחקוע מקצת הארך קניי' באים לשמוע דבריו באלו חקעו בחקוע נכספה וגם לכתה נפשי ספירי ספוריו לקוח חולת אהבה אני יבש כחרס הכח בלשוני מודבק מלקוח ישלח דברו וירפאני יזה עלי מי נעיומחוי יניף גשם נדבח שלמותו יחייני יקוימי ואחיה לפניו אחרי פרישת דרישת שלום גדולת מעלת מעלתו והתפלה לאל יעילנו מכל צרה אומר כי מיוס שומעי היות קלף בעיר לפת לפי עליה מי הנחת צרת הדבר חמיד אייחל עתה יכלה ונבא בחוכה ושמח שמחות את פי מי שאני נכסף לראותו כראות פני אלהים ויהו נפקין וקנין דיטר ובערוין דאשא מפומיה דמר לפומי ופה אל פה קושיותי אחר דאדר אגרה אשבע רעבוי בלחם תעודתי לחם אבירים ודגן שמים הנותן

אישה והוחזקו להיות שלו ואחרי מותו נתנם האלמנה במתנה ולכ"כ שר"ך שחשב קודם כי כל זמן שלא נשבעה ולא הגבזה ב"ד נכסי בחוקת יחמי קיימי כמ"ש הרמ"ש בחסותיו והביאו הטור באבן העזר כמפורש לפני חכמתו ואין זה נדון שאלתי כי בנדון של אלו הבתים נקפו אחרי מות בעל האלמנה אבי היתומים זמן רב ובנדון סה נראה לי שלא יאמר כת"ר הד"ן שאמר כי טעם הד"ן הג' נכב הרמ"ש בחסותיו משום דנכסי בחוקת יחמי קיימי וכמו שכתבתי לעיל בשמו והטעם הזה לא ילדק רק בקרקעות שקבלם המת והוחזקו להיות שלו והוחזק זכות ליחומים באותם הקרקעות בהיים היינו מלד הביהם כי כל נכסיו הופס ליפול לפניהם ולהיות שלהם וע"כ גאמר אחרי מותו נכסי בחוקת יחמי קיימי והעמידם בחוקתם אבל לא ילדק בקרקעות שנקפו אחרי מיתת המת ולא נחברר זכות להם לא למת ולא ליורשיו לעולם כי א"ך גאמר נעמידם בחוקתם ומעולם לא היה ליורשים בהם זכות ומשפטו נשבע הלשון הזה של נכסי בחוקת פי קיימי להאמר על דברים היה להם ע"ז ברור להיותם ק"ן של איש מה ואח"כ נולד אחס ספק או ערעור בדבר הזה אז גאמר נעמיד הנכסים בחוקת מי שהיה לו זכו ברור בהם מחלה ובנדון שלנו מעולם לא היה ליורשי' זכות ברור מאחר שנקפו אחרי פטירת אביהם וא"ך נעמידם בחוקתם אלא ודאי הבתים הללו ד"ן מטלטלים יש להם שמת' האלמנה מתנה בהם :

עוד ראוי נכח הסברה כי אלו הקרקעות ערם קמות היו דמים אשר בהם נקפו מטלטלין והיתה אלמנה יכולה ליתנם במתנה למי שהרצה נדון כל מטלטלין ולמה יסתלק כח האלמנה מהם כשחלבשו אותם דמים בקרקעות ועמדו בחוקת היתומים איזה כח זכות נחחדש ליחומים באותם דמים כשחלבשו בקרקעות יותר ממה שהיה להם בדמים עצמם עד שנאמר כי ערם הלבשתם לא היה שום זכות ליחומים ואחר הלבשתם עמדו בחוקתם זה הדבר יאמרו השכל וירחקו הסברה אלא ודאי אין לבתים הללו ד"ן קרקע אלא ד"ן מטלטל ואוליך בחר מעיקרא כי נקפו הבתי' הללו אחרי מיתת המת דמים שהם מטלטלים והרי הם כמטלטלי' ולא אזליך בחר השתא הו' למה זה דומה ללוה שהביח יחומי' והביח מטלטלים ולא קרקעות ולפי ד"ן החלמוד דמטלטלין דיחמי לא משחבדי לב"ח האם גאמר שלא יוכלו היתומים לקנות באותם המטלטלין קרקע אחרי מות אביהם מיראחס שלא יטרוף הבצל

טוב טעם לשבח ישביו ישביע וישבחה גלי ספקותי ודכיס ע"כ אחרי עד עתה פעמי נשמי נאמי קולמוסי ומנעתי עצמי מנשת בארשת קסת הכופר אשר במתני כי אמרתי דברים יוכלין להיות על פה מה לי לאומרם בכתב א"ך עתה הלאתי ה' כל עדתי בראותי כי עבר כלה ק"ך וקלח מן הסורף והמגפה לא יעלה אמרו ארוכה היה בעון הדור ע"כ נהם שקטה הסכמתי לבה לפני מעכ"ח במגלת ספר בכל מה שסתפק בו אחיזה לאטוי בעטי כי עתה לא עת דודים להראות פנים אל פנים ומיגלה בקראת בומי' כאלו ויהי מה במנה אהב מעת מעלתו ובמעלתו עמוקה מי השך אגלה ומיס מחוקים קרים מוליס מבורת עמוקים אלה ופנינים וכל אבן יקרה מים החלמוד העלה וספע שבע ד"ן כל גדותי אמלל אע"פי מיגלה קטנה ככף איש הנה מעלה וממללה מקום זוהר טוהר טוהר פני מעלת כ"ח פני מלאך האלהים אבל מה לעשה כי עונותי הטו משך הוצם הזה שיעור מה שנמשך והטאתי מנעו הטוב ממני ישחבה הגזר אליו פי קראתי יאמר די לזרות כל עמי ישראל אמן וכעת לא לעמיק שאלה או הגבזה למעלה בדבר הלכה אבל חסיה השאלה בעיני כי קרה לי ברודים להיות הדבר נהום אע"פי שכבר שאל מ"ח ממני עליה זה ימים ע"כ נכב שזן הר' דוד י"ה אמרם מחוך חסותו נראה שלא הרגה השאלה לפני גדולתו נראוי ע"כ הוספתי עתה שית ידי כדי להעמידה על נכון בעיני' וזה תוארה :

אלמנה אחת קנתה ברודים בתים אחרי מות אישה זמן רב וישבה בהם היא ובינה זמן מה ואחר כך נתנם במתנה לבתה ונסעו משם לא"י האם והבת הרשתני ערם נסיעתה למכור הבתים הנו' ומכרתים ואח"כ בא ב"ח בני האלמנה הנו' לערוף ממני מעות הבתים בעונה שהיו הבתים של הבנים בני האלמנה והיו משועבדים לשטר חובו ולא של האלמנה עד שחולל ליתום במתנה עתה יש לדעת אם תספיק הודלת האלמנה א"ך הבתים היו שלה וכי נתנם במתנה לבתה אם לא נבגנון הזה הליתי פני שזן זה ימים נכתב ישאל מאת מעלתו והשיב לי כי אמר לו מעלתו כי ל"ך שתקדים שבעת אלמנה למתנה כדי שחבא מתנה וכמתנה לי מחוך חסותו וז' שלא הורנית השאלה לפני כת"ר בשלמותה ולא הייחמה קמיה אבל שאלו ממנו בבהם אלמנה שנתנה מתנה בבתים מה ד"ן אותה מתנה וע"כ השיב כי ל"ך שתקדם שבעת אלמנה למתנה כי השב שאלו הבתים שנתנה האלמנה לא נקפו אחרי מות אישה אבל קנאם

דת שערה אל השערה ולא יחטיא למן היום אשר שמעתי שמעך הטוב דבקה נפשי אחרוך וכי בלחה בנבול ארלנו נכספה וגם כלחה נפשי לחזות בנוע' אור פיך היקרים ולישא וליחן עמך פנים בפנים אכן החטא גרם להיות במסחר פנים עד יעברו פני זעם ויעלה ויבא יגיע יראה וירלה זוהר אור יפעחך לשכון כבוד בארלנו אז תחלטה בלחה לישא וליחן בדברי חורה והנה אני בל על דבר השאלה אשר שאלה מאתי זה ימים בלחמה שמתה קרקע לבח בן הבנים והבה הרשיח את כ"ח למחור את הקרקע ההוא ואת"כ בא ב"ה של הבנים לערוף הקרקע ההוא אם חספיק הודלח האלמנה שהקרקע ההוא שלה ושתנו לבחיה במחנה והשבתי שאת האלמנה היא לא נשבעה על כחובתה אין מחנכה כלום:

ועתה בלח להשיב ירך וכחבת ח"ל אלמנה קתחה ברודים בחים אחרי מוח אישה זמן רב כו' עד במלקום יורה ארך והנה נרשתי לאשר שאלתי מלחתי לאשר בקשת ממני ואעבור על כל דברך להשיב על ראשון ראשון ועל אחרון אחרון אתה ללחח למלחח השבון: כהב כח"ר ואת"כ בא ב"ה בני האלמנה הח' לערוף ממני מעות הבחים ואם הדברים נכשטן לא היה שום זכות לערוף אלא הבחים לא המעות אם לא שיהיה ע"י גלגול כשהבעל חוב יערוף הבחי' יחזור הקונה ויערוף מל"ח המעות חב פשוט לא ניתן ליכתב מעולם פשיטותו לא כחבתי אלא כדי שלא להייה מקום למי שירלה להשיג אך העלמנו עין מלשון זה:

כהב כח"ר וכמדומה לי מחוך חסובה זו שלא הורית השאלה לפני כ"ח בשלמותה ולא שיימוה קמיה אבל שאלו ממנו שהם אלמנה שמתה מחנה בבחים כו' נדקת בזה אך במה שכתבת ובגדון זה נראה לי שלא יאמר כ"ח הדין שאמר הן זאת לא נדקת אעך אוכיחך ואערכה לפניך ביאר כ"ח דבריו וכחב כי טעם הדין הראשון כתב הרא"ש בחסובותיו משום דנכסי בחקת יחמי קיימי והטעם הזה לא ידק רק בקרקעות שקנאם המח כו' עד אלא ודאי שהבחים הללו דין מטלטלין יש להם שמתנה האלמנה מת' בהם דברים אלו בנייים על הקדמה ושתי חולדות הקדמה שמת' האלמנה במטלטלין קודם שנשבעה הוי"ח מחנה והולדה מזה דנכסי בחקת יחמי קיימי לא יכול על המטלטלין ועוד הולדה מזה שכיון שבחים אלו מכה המטלטלין שהיח בעלה באו דינם כמטלטלים ומחנתה מחנה בהם:

ואני אומר דאעיקרא דדינא פירכא שאף במטלטלין

חוב מהם אותו קרקע בטענה שיאמ' הב"ה עתה הוא קרקע יחמי למשתעבד ליחמי ולא מטלטל ודאי לא נאמר כן ולה ימלא דין בזה בעולם לעד אבל אדרבא מלא בהפך דגריסין במכנת החובות פרק הכותב יחומים שגבו קרקע בחוב אביהם בעל חוב חזר ונזבה אחס מהם והביאו הטור בחשן המשפט סי' ק"ז ומשמע דדוקא קרקע שגבו בחוב אביהם לכיון שהיה משועבד לחוב אביהם הרי אלו כאלו קנאו אביהם והם ירשוהו ממנו אבל שאר קרקעות שקנו הם בדמיהם אין ב"ה חזר ונזבה מהם אע"פי שירשו הם הדמים מאביהם שהם לא נאמר כן יקשה הלאשמועין הך דהוי רבות' עפי דלפילו קרקע שקנו הם בדמיהם בעל חוב חזר ונזבה מהם וכ"ש קרקע שגבו בחוב אביהם שהרי הוא כאלו ירשוהו מאביהם אלא ודאי אינה לרינה לפנים לע"ד שאת קנו היחומים קרקע בדמיהם אע"פי שירשו הדמים מאביהם אין ב"ה חזר ונזבה מהם לכיון שהקרקע בא מכה הדמים שהם מטלטל הרי הוא כמטלטל דלא משתעבד לב"ה לפי דין התלמוד וכן ב"כ בג"ד הקרקע שנקנה אחרי מיתת המח ובה מכה הדמים שהם מטלטלים הרי הוא כמטלטלים כד עניות וקולר והוסר דעתי וטעם כ"ו הארכתי אע"פי שהדברי' פשוטים בעיני כדי להכריח שלא הורית השאלה לפני מעכ"ת כראוי:

עוד יראה מעכ"ת בטענה אחרת יש לי בזכות כי אלו הבנים בני האלמנה ה"ל מהכמים כולם עתה לחת הבחים הח' לאחם במחנה ולמחול לה שבעת אלמנה אם חספיק הסכמתם זאת עתה אם לאו אחלי יכונ לפני הדרתו יהיו עיני השגחתו פקוחות על כל הפרטים שכתבתי וטעם כוונתו שקופים פחוסים נגדם עוד אחלה פני מעלתו ימחר יחשה מעשה חסובותו הרמחה כי אליה אני מלפה כמלקום יורה ארץ אלהינו ירונו ברכות עד בלי די יגזור הטובה בבקשתו כנפשו הרמה והגשאה וכנפש המשחחיה מרחוק כבד ראש ושפל אבנים מחוי קידה עוד ראה אחרת יש לי בחסובת הרא"ש ז"ל להכריח החילוק שחילקתי ואינו יכול לכתובה כי אין בידי חסובות הרא"ש גם שאר ספרים אין אחי כי כולם שלחמים שמה ורובו אז כל מה שכתבתי הוא ממה שאני זוכר עינתי בר"ד'יש ושולם יהודה נ' וירגא:

סימן ק

תשובת הרב על המחבר השני הנו'

איש חמודות מדובר בו נכבדות החכם העולה יה"ה עמך גבור החיל במלחמת של חורה משיב מלחמת

Awkoth Rouchl.

ולכחיש אבל אם הייתה יכול להטמין ולהכחיש היו בחוקתן וכעין מה שהשיב הרא"ש באלמנה שאמרה בעלי נתן לי מנה במתנה ע"מ שלא יכנס בחשבון כחובתי שאם היחה מוחזקת בממון בעלה שהיחה יכולה לטעון אין בידי משל בעלי כלום נאמרו ז"ל וכו' וכו' בזה כת' הרשב"א בחשובה ובני האי גונא הוא מ"ש הרא"ש במתנה במטלטלין קיימת אע"פ שלא נשבעה אבל במטלט' הירועים שלא היחה יכולה לטעון אין בידי כלום מורה דאין מתנה כגון דמהיכה חיטי שהרי כתב הוא עצמו בחשובה שאין לה על נכסי בעלה אלא שעבוד כשאר בעל חוב ועוד גריעא טפי דלינה נפרעה אלא בשבועה ושמה לה חשבע הילכך אפילו נשבעה אח"כ לא היילא המתנה למפרע ואף על פי שגראה מדבריו בחוזה תשובה בקרקעות הם החורים מ"מ מיהו נשמע למטלטלים הירועים שאינה יכולה להכחיש ולהטמינס דבחוקת יחמי קיימי:

ועוד אני אומר שאפשר לומר ש"מ"ש הרא"ש בחשובה דבמטלטלין מתנה קיימת לא שלא נשבעה כלל מיירי דח"כ לא היה במתנה ממש מהטעמי' שהוכיח בחשו' האחרת שכתבתי בסמוך אלא כשנשבעה מעמיה מיירי אלא שלא השביעה ב"ד ולא הגבו לה ב"ד אוחס נכסים ומשום דנשבעה מתנה מתנה במטלטלי כיון שהם חתה ידה ולא מחסרי גוביינא אבל במקרקעי דמחסרי גוביינא אין מתנה מתנה דלמחסרי גוביינא קארי בחוקת יורשים קיימי ומדקדוק דבריו בחשובה אני לומד לומר' קן שכתב ומחה קוד' שהשביעו' על כחובתה ומללא כתב קודם שנשבעה דלישנא דכתב הטור בשם רב אלפס והרא"ש גופיה באיך תשובה נקטיה ש"מ דנשבעה בלא השביעה מיירי ועוד יש הוכחה לזה מדסיים ואמר אבל במקרקעי בחוקת יורשים קיימי ואין בידה לחיחס עד שיגבו אוחס לה ב"ד בכחובתה ואם נפסך לומר דקודם שהשביעה דנקט ברישא ל"ד והו"ל כאלו כתב קודם שנשבעה הכי הו"ל לסיומיה ואין בידה לחיחס עד ששבעו ויגבו אוחס לה ב"ד כי הכי דפחה ברישא וכתב קודם שנשבעה אלא ודאי ברישא נמי נשבעה אלא שלא השביעה ב"ד שאם הם היו המשביעים מיד הו' מגבין לה כחובתה ע"י שהיו פוסקים ואומרים חבבה מקרקע פלוני או ממטלט' כך וכך והיינו דנקט עד שיגבו אוחס לה ב"ד בכחובתה דהוי כאלו כתב אע"פ שנשבעה אין בידה לחיחס עד שיגבו לה ב"ד דהיינו ע"י שישיעוהם הם ומשום דנשבעה מיהא מתנה מתנה במטלטלין אבל אם לא נשבעה

אין מתנה האלמנה בהם מתנה אלא כשנשבעה אח"כ אבל כ"ז שלא נשבעה אין במתנה ממש אפי' במטלטלין דהא כל נכסי בין קרקע בין מטלטלין בחוקת יחמי קיימי הם נכסים במקום מורישם וכשם שמורישם כל נכסיו בין הקרקעות בין המטלטלין היו בחוקתו כך הם בחוקת היחומי' ואלרבה יפה נחם של יחומים במטלטלין מבקרקעו' דמדינה דלממורא לא משמעבדי לב"ה ואכלי וחזו והבעל חוב ילך הלוך וכנה מה שאין קן בקרקעות שהוא עורף מהם וכיון שכן כל שלא נשבעה אין מתנה כלום אפילו במטלטלין שהרי היה בזה להויליה מחוקת היחומים:

וב"ש הטור בשם הר"י ק' שאם מתנה או מתנה מנכסי יחומים קודם שנשבעה מה שמכרה או מתנה קיים כו' ה"ד כשאחר כך נשבעה אבל אם לא נשבעה אח"כ אין במתנה כלום מה מבורר בדברי הרב אלפס שכתב קודם שנשבעה דמשמע שבועה הייתה שם אלא שהמתנה קדמה לה וכן מבורר עוד בזה שכתב ומינין אוחו מתחובת' משמע שבחנה אח"כ לגבות כחובתה איירי וזו ודאי משביעין אותה וזה לא יסתור הרא"ש בחשובה לדברי הרב אלפס שהביאם הרא"ש עצמו לפסק ההלכה דבחשובה מיירי בשלא נשבעה אח"כ מבורר דבריו ודברי הרב אלפס כשנשבעה אח"כ כדאמין על דברי רב אלפס בחשובה הו' אף הרב הו' שלא כתב כן אלא כשנשבעה לבסוף על כחובתה ש"מ שאילה שאלה מלפניו ע"כ ובחשובה אחרת כתב הו"ל אלמנה זו אילו נשבעה אפילו בסוף מתנה מתנה ומתנה מתנה אע"פ שנשבעה מתנה או מתנה עדיין לא היחה ראויה לגבות מ"מ כיון שנשבעה לבסוף מתנה ומתנה קיימת וכן כתב הרב אלפס בחשובה והביא ראייה מדתן בפרק אלמנה נחומי' אלמנה בין מן הארוסין בין מן היסורין מוכרת שלא ב"ד ואחרת עליה בגמרא בשלמא מן היסורין משום מונוח וההיא דשלא נשבעה שאינה נשבעת אלא כשנשבעת כחובתה ואם תבעה כחובתה אין לה מונוח ודין המכירה והמתנה דבר זה שוין עכ"ל:

הרי מבורר כמו שכתבתי שאם לא נשבעה אחר כך שאין במתנה כלום אפילו לדעת הרב אלפס וה"ח סוף סוף כבר זכיתי לדין דמתנה במטלטלי הייח מת' כשנשבע' אח"כ וע"כ הטעם משום דלא אחרו נכסי בחוק' יחמי קיימי אלא בקרקעות ולא במטלטלין י"ל דמטלטלין נמי בחוקת יחמי קיימי כמו שכתבתי אלא מיהו הכי מילי במטל' הירועים שאינה יכולה להטמין

דמחנכה קיימת במטלטלין בחד מהני תרי אוקמתיה הא לאו הכי אין מתנחה קיימת כדי שלא יסחור דבריו שפסק כרב ושמואל ורבינו ברוך שנתן טעם משום דהא דק"ל נכסי בחוקת יחמי קיימי וכו' כגון מקרקעי או מטלטלי שלא נשאה ונתנה בהם ואף אם לא הפסה אוחס מחיים אבל הכא ששאה ונתנה בהם ימים רבים שורת הדין שמכרה או נתנה קיים ועוד שהייתה נושאת ונתנה בהם בחיי בעלה היו נחפיהם מחיים עכ"ל אבל בידון דין אין מתנחה קיימת אפילו במטלטלין דהא גי' דין איניס נושאות ונותנות וגם אלמנה זו לא הפסה מחיים אלא נשאה מוחק' צבית בעלה ונכסיו עם צייה חו אינה נקראת חפיהה כמבואר בחזו"ש הרשב"ש: ועוד דב"ד מודה רבינו ברוך שאפי' נשאה ונתנה ימים רבים אין מתנחה כלום שהרי יש לדרקק על דברי רבינו ברוך מה טעם הוא לומר האלמנה לפי שנשאה ונתנה בהם ונר' לי דהוא עובדא בנשאת לבעל שי מיירי וכדמוכח ממה שנחב בסמוך כתב ר"ב לרבינו שמרייה משום הכי קיימת המתנה כי' שהיו המטלטלין של בעלה האחרון וכיון שנשאת הו"ל כאלמנה ראו מה שהיה לי בעלי הריני עושה ואוכלת מה שהשביחה השביחה לעצמה וכהי'א דלמירין בלחין שהיו חולקין בעיסתן אימור מעיסתו קמך חוה שנחב ששאה ונתנה בהם ימים רבים לומר שאף על פי שהמתנה תהיה מרובה אימור שהשביחה בימים רבים וכו' כשנשאת לבעל אבל אם לא נשאת אפילו נשאה ונתנה בהם ימים רבים נכסי בחוקת יחמי אפילו מטלטלי ועוד דאפי' אם היו ל"ד נשאת לבעל שני נחפסה מחיים ונשאה ונתנה בהם ימים רבים לא הייתה מתנחה קיימת משום דו אין כחוצתה בידה כפי הגרסא מפני שזה שלושים שנה שמת בעלה וגם לא הייתה בדעתה להנשא לפי שנשאה עם צייה וכיון שאין כחוצתה בידה שמת לא היה כחוצתה כי אם דבר מועט ביותר פחות מסך הבתים מלד ומה גם לאשה זאת שנשאת בזמן הגרוש בקרוב שהיו מדולדלים כי חזקה שנחוצתה מועטת ביותר ואין לה כח לחת יותר מכדי כחוצת' אפילו אי הוה כל הקך מילי דהוה כעובדא דר"ב וכו' לית חד מהקך מילי דלדברי הכל אין מתנחה מתנה אפילו במטלטלי כל שכן במקרקעי אע"ג דלאו מכה מטלטלי זהו הגרסא לע"ד י"ח ק"י

אמר יהודה ל"ל שאין חשובה זו מנגדת לחשי' רביעית הקודמת לזה שיש לחלק ולומר שאוחה היא מדברת כשנשבעה א"כ כמו שנחב בחלחלו ונתנתו לבתה קודם שנשבע אבל בזה לא שך נראה ממה שנחב

כלל אפילו במטלטלין אין מתנחה מתנה ובאריך חשובה כתב קודם שנשבעה ולא חש למינקט קודם שהשביע' משום דסמך אמאי דסייס והגב' ב"ד וכו' המרדכי שפסקו רבי יוסי בר יצחק ורבי שלמה בר יצחק וכן בעל הלכות גדולות שאם מכרה ונתנה קודם שבעה אחר יורשים ומפקי ל"ש במקרקעי ל"ש במטלטלי ואפילו חפסה מחיים לא מהייתא אלא ל"כ חפסה מחיים ולא נתנה להשיב ואע"פ שכחב שם הרשב"ה וכתב דברב"ח פסקו הלכה למעשה שאם מכרה או נתנה קיים כיון דב"הג פליגי עלייהו נקטינן כוחייהו שדבריהם דברי קבלה נמ"ש החוס' בכמה דוכתי ועוד שהרי כתוב שם דהר"מ פסק הל' למעשה אע"פ שרשב"ה ורבינו ברוך ורבינו שמחה פסקו דמתנחה קיימת נראה לי דברי הגאונים עיקר שפסקו אין מתנחה קיימת הנכסי בחוקת יחמי קיימי ואפילו אם אחר שנתנה שבעה מ"מ שבעה שנתנה לא היה לה כח שלא היו הנכסי' שלה אלא שעובדא בעלמא דק"ל כרבא דלמך בפי כל שעה ב"ח מכאן ולהבא הוא גובה כו' ובמטלט' נמי קאמר הר"מ דאין מתנחה מתנה דהא על רבנ' ורבינו ברוך קאי ואינהו במטלטלי איירי כמבוא' שם וכיון שהר"מ בחר'ו הוא ורשב"ה והר"ש נקטינן כוחייהו:

ומכאן הוכחא למה שהעמדותי דברי הרב רבינו אשר בחשובה דבמטלטלין מתנחה קיימת כחד מהקך אוקמתיה הא לאו הכי אין מתנחה קיימת דמסתמא אית לן למימר דלא פליגי אהר"מ רביה ועוד שמאחר שהראייה שהביא הר"מ דק"ל כרבא דלמך בעל חוב מכאן ולהבא גובה הוא בעלמא הראייה דמייתי הר"ש מסתמא בהאי גוונא מייתי לה וכי היכי דלהר"מ אפילו למטלטלי שייכא הוא הדין נמי להר"ש ועל כרחין אית לן לאוקומי מ"ש דבמטלטלי מתנחה קיימת כדברי הר"מ אוקמתיה הא לאו הכי אין מתנחה קיימת כדברי הר"מ כיון דתרווייהו מייתו חד ראייה ועוד דכיון דרביה הוא מסתמא מינה קבלה להביא ראייה וכגוון דקבלה מינה כחבה ועוד דברי הסוברים דמתנחה קיימת דחויס הם שהרי ראיית רבינו שמחה דהא רבנ' כמבואר שם במרדכי ורשב"ה שנתן טעם משום דרוב הגאונים פסקו כרבי אלעזר ולא כפירוש רבינו חננאל והרב אלפס שפסקו כרב ושמואל מתקום שבא משם ראייה שכל הפוסקים שאנו סומכים עליהם בהוראותיהו סוברים שאין מתנחה קיימת שהרי הרב אלפס והרמב"ם והר"ש פסקו כרב ושמואל וא"כ הם סוברים דאין מתנחה קיימת ומכאן הוכחא עוד למה שהעמדותי דברי הר"ש בחשובה

ע"מ שדודר בעליות ומשמע בשתיקן ואיך נאמר לה שדודר בלחת מהן לבד וכלתה בלחת והדבר ברור שכ"ש שאין כלתה יכולה לומר שידורו שתיקן בשתי עליות ביחד שאין טפין האדם שיה' לו אחרים ברשותו ואפי' בחצר אחת עמו וכמ"ס הרמב"ם פי"ג מה' אישות ועוד שכל שאלתה אומר כן הרי הוא כאלו אחת מבטל תגאה שהדבר ברור שאין אדם דר עם גחש בכפיפה אחת ותצטרך ללכת מן הבית והאי' הנקמיה בטובסיה דלשכקי לנגלמי הוא ועוד כי הדבר ברור ואומקן דעמח הוא שלא יתנה ע"ד כן ובני הא' אוליקן בחר אומדנא כי האי וכמ"ס הרמב"ם בהלכות זרייה ומתנה פ"ה וכן נראה גם ממש"ס הרשב"א בתשובותיו סי' אלף קמ"ה בראובן שנתן בית לבנו ושייר דירה לו כל ימי חייו שאפילו שכחב שיירתי לי הרי זה יכול להשכירה לאחר דלכל ימי חייו שייר בין לדור בין להשכיר כו' דמשייר בעין יפה משייר עיין עלה וכו"ס ב"ד שלשון השטר מוכיח כן ואיכא אומדנא דמוכח שאין אדם נותן ביתו ומשייר דירה שיבואו אחרים לדור עמו שלא מדעתו ואין נראה לחלק בין משייר בלשון שויר למשייר בלשון ע"מ דדוקא בגיטין מפלגינן הכי משום דכחוב כריתות דבר הסותר אי נמי בקדושין מוילאח והיחה אבל הכא ע"מ נמי כמשייר הוא כי הכוונה אחת וגבי ממון אין לחלק בזה ואין לגרוע כח הגותן מפני כך דמ"מ משייר הוא ועדיפא מינה שרצה לחלות המתנה בשויר זה שאם לא ייחווה לדור נמא' המתנה בטלה משא"כ בכותב בלשון שויר דכיון שק הדבר הדבר ברור שמפני זה שהוא בלשון תנאי לא גרע כמו בכך מלשון שויר אדרבא עדיף ואפי' שכחו' בשטר כל ימי היותו בחיים חייתי דירה בד הדבר נר' ברור שלשון דירה לבד אין משמעו אלא לאפוקי שלא שייר כלום מהגוף לא כולו ולא מקצתו אלא דירה בלבד דהיינו פירות וכפי' הרשב"א בתשובה שכחבתי אי נמי שלא חוכל לעשו' שום דבר מה שאינו דירה כגון לבנות או לסחור או למכור ואפשר גם שלא תשפיר לאחרים וכיוצא בו אבל אין משמעו' לשון זה שלא יהיה לה אלא מה שיספיק לדירתה כאשר טענה כלתה וכו' כוונתה זה היה לה לכחוב מה שיספיק לדירתה לבד כי לשון דירה לבד לא משמע הכי כלל ומפי' הרשב"א יחבאר זה וכו"ס כאן שלשון אדור בעליות הוא הפך ממשמעות זה וממקומו מוכרח למי שבקי בדקדוק הלשון ואין לומר דלמעט חלק מהגוף אי נמי למעט שלא תבנה ולא לסחור ולא למכור וכיוצא בזה לא היה צריך לכותבו שהדבר ברור שזו אינה טענה כי כמה דברים מוכחים

הר"י בן יורנא ז"ל שעתה מסכימים בניה למחול לה השבועה כו' ועוד יש חילוקים אחרים דוק ותשכח כו' :

סימן קא

ו שאלת למה אלמנת יעקב נתנה שתי עליות שהיו לה בחצר אחד לראובן בנה מתנת בריא חה נוסח שטר המתנה ביום פלוני בפנינו עדים ח"מ בזה למה אלמנת יעקב ואמרה לנו הוו עלי עדים וקנו ממני בקנין גמור וכתבו וחתמו בכל לשון של זכות ויפוי כח להיות ביד בני ראובן וביד באי כחו לרשיה ולזכות איך ברטן יפשי ובהשלמת דעתי בלי שום זכר אונס ובלי פתוי והכרח וכפיה כלל בעולם אלא בלב שלם ובנפש חפלה ועין יפה ודעת שלמה וגוף בריא יתתי לבני הא' ולבאי כחו השני עליות שיש לי במקום פלוני בחורת מתנה גמורה מתנה שלמה מעתה ומעכשו מתנת בריא מתנת עלמין מתנה שרירא וקיימא כו' דלא למחדר מינה ודלא להשיי' בה ומעת' ומעכשו לא נשאר לי בעליות הא' שום זכות ושום תביעה וטענה כלל בעולם ושום קול ודיבור ואמירה ושום דין ודברים ושום טעבוד ושום חיוב ושום תפיסה ושום שויר כלל בעולם לפי שנתתי אותם לבני הא' ולבאי כחו מתנה גמורה ומעכשו שלימה מהיום מתנת בריא כה' ומתנה זו האכרת אשר נתתי לבני הא' ולבאי כחו הא' היא ע"מ שדודר בעליות הא' כל ימי היותו בחיים חייתי דירה לבד לפי שע"פי תנאי זה אני נתתי לו העליות הא' ולבאי כחו במתנה גמורה מתנת בריא מעכשו כה' למעלה ומעתה ומעכשו היא רשאי בני הא' ובאי כחו לעשות בעליות הא' כל חפלת נפשו ורצונו עפ"י התנאי הא' כאשר העושה בשלו ובממונו ובקיינו לפי שכבר הוא ובאי כחו וכו' בהם מעכשו בחורת מתנה גמורה עפ"י התנאי כפי הא' ומתנה זו כתובה בשוקא וחתמוהו צברא דלא להו' כמתנתא עמירחא ומתנתא שכוב מרע אלא מתנה זו היא מתנה שלימה מעכשו מתני' בריא עפ"י התנאי הג"ל כו' ע"כ ומת ראובן בחיי אמו ועתה רוצה אלמנתו לדור עם חמותה מכה מתנה זו וטענת שאין ללכת רק דירה לבד ככותב בשטר המתנה וכיון שיש מקום לדור שתיקן שרולי' לדור עמה ולאה חמותה אינה רוצה רק לדור בשתי העליות היא לבדה ואין לורים אחת יורוה המורה דלק הדין עם מי: תשובה הדבר נראה פשוט לע"ד שהדין עם למה שכין ששירה לעמנה דירה כל ימי חייה הדבר ברור שדירה כרוונה וכחפלה שירה דמשייר בעין יפה משייר וכאשר מבוחר פלו' מה' מכירה ועוד כי בשטר כתוב

כלל גם נתן מעששו לבחו הם' שבעה קרארית מכלל הארבעה עשר קירט שיש לו באלמלך שהוא דר בו עתה הם וחשמישיהם וחשמישי חשמישיהם מחהום ארעה עד רום רקיעא במחנה גמורה בזה האופן הנוף מעששו והפירות לאחר מיתה וכן אמר פ' הם' לבחו הם' לני זכי חזקי וקני בגוף השבעה קארית הם' והום אדם לא ימחא בידך ובכל זה נחרה פ' הם' והסכים בו בחפץ גמור ורזון עוב אם ישא אשה אחרת על אשחו המכר באופן שכשישא אשה אחרת עליה יחייבם בכל מה שהסכים בו לעיל וגם המתנה הם' חחקיים אם ישא כה' ע"כ לשון השטר וכו' בקיין ובשבעה אחר זמן מחה אשחו ראשונה וזכה הוא בכל ירושחה וכבר היה נשוי עליה מקודם שחמות ונתעברה ממנו האשה השנייה וקודם שחלד מלה אח חוליו אשר ימות בו ועשה שטר לזוהא בערו מיושב בדעחו בבית אשחו הראשונה בפני קרוביה ומכלל הזוהא שששה עוב ואמר שמהארבעה עשר קרארית שיש לו באלמלך שהוא עתה דר בו שחקת בחו פלונית שבעה קרארית והם שנתם לה בחיי אמה מקדמת דלא והשבעה קרארית השארים שהיו לוולד שחלד אשחו פלונית גם עוב שחקת בחו פ' הם' עשרים בדקא יוחר מחלה הוולד שחלד אשחו פלונית והם מהעשרי וששה פרחים הכתובים עליו בשטר הוב לאמה מלד כסוחה והששה פרחים השארים פרע אחס לאמה בחייה וכל מה שימצא מעובו שחלקו בחייהם בחו פלונית והוולד שחלד אשחו פלונית בשוה אחר שחקת אשחו פלונית כחובתה וענין המאה פרחים הם' לא הזכיר אחס כלל ולא מיחו קרוביה בדבר זה כלל ועדי הזוהא הם עידי השטר הראשון ועכשו קרובי הבח ראשונה רוצים לגבות לקרובתם המאה ועשרים בדקי והשבעה קרארית וחצי שארית העובון וקרובי הבח השנייה טוענים שלא זכתה הבח במאה כלל לפי דלא זכרו בשטר הזוהא כלל לפי שגלה בדעחו שאין בהם ממש ואין בהם לשון מחנה אלא חייב עצמו להוציא אם יחיה עד נישואיה ואפילו שכח מעששו לא מוכח שיחייב מעששו שהרי לא כתב חייב עצמו להוציא מעששו אלא מעששו להוציא ויזנו לומר אם יהיה בחיים אח"כ ולא זכר בזה והרי הדבר ההמכתח בעלמא לשווח השטר יוכיחו והאלמנה טוענת שהיא רוצה לזון בנכסי בעלה כל ימי מגר אלמנותה ושכל המתנות הם' אין בהם ממש כי לא יחולו עד לאחר מיתה ותנאי כחובה ושעבודא יקדום למחנה ש"מ והנכסים לא יספיקו כי היא בח עשרים שנה ואפשר לה לחיות זמן מרובה וירנו רבינו הדין עם

בשטר לשופרי דשטרי ולרוחחא דמילתא והרי הרשב"א בחשונה שכתבתי פי' לשון שיירי לי לאפוקי שלא שייר כלום לאחרים ובודאי לא היה לריך למחבו וזע"פ שגם המשמעות האחר הלשון סובלו ומחייב בזה וכו"ש בלשון זה שהדבר ברור שהמשמעות והכוונה כאשר כתבתי ואפי' היה אפשר לפרש בלשון זה שחי הכוונה הדבר ידוע שיד בעל השטר על החחחונה גם יד מקבל על החחחונה דקרקע בחוקת בעליה עומדת והמוציא מחבירו עליו הראייה ול"מ אם בחיי בנה לא היה דר עם אמו דודאי אין שומעין לאלמנה שבאחה לדור עם חמותה אלא אפי' היה דר הבן עם אמו יכולה אמו לומר לבני הייתי סובלת אבל אחר שנפטר בני איני סובלת אחרת שחיי לי למזכרת ארתי ודאבון נפסי ואין לך נהש לה גדול מזה כל שכן כי כיון שלא הייתה מחוייבת בכך כל עת שחמחה הדין עמה ואין לריכה לטענה כלל :

כללא דמילתא שאפי' שהיה אפשר לדור בעליות שחיתן אחת לבדה אין כופין אותה שידורו אחרים עמה ויכולה לומר דירה שחי עליות שיירתי ואפי' היו דרים ביחד בחיי הבן לא אבדה זכותה בשביל כך כ"ש שטענתה בלדה וכפי הגרסה מחשבת הרשב"א שכתבתי אפשר דגם בל"ד יכולה להשכיר השחי עליות לזולתה והשכירות שלה ואפשר לחלק דשאני הכא שכתוב דירה לבד דאפשר דלמעט שכירות כתבה כן ומ"מ לא אחרך בזה כי לא באה עליו השאלה והלע"ד כתבתי הצעיר

יב"ק קירקוב ס"ט

סימן קב

ה שאלה יורנו מורינו דין רחובן שהיה נשוי אשה ויש לו ממנה בת ולא זכר והיא עמדה מלדת ורצה לישא עליה אשה אחרת והיא לא רצתה ליחן לו רשות אלא אם יכתוב לה שטר כרענה וכתב לה שטר בתנאין שנתרנה עליהם ומכלל לשונות התנאים זה התנאי בזה הלשון גם הודה פ' הם' שהוא חייב לאשחו הם' ששה ועשרים בדקא זהב וקבל עליו שיפרעם לה מיום שישא עליה אשה אחרת שנים בדקא בכל שנה וזאת כסוחה הקרובה לה כחובתה בכל שנה בלי שום עטב ואחור כלל ואם ח"ו נפטרה בחוך זמן הגביה מה שיאחר לה עליו מעשרים וששה בדקא הם' יפריעו לבחיה פלונית שנים בדקא בכל שנה עד שיפרע לה הכל פרעון גמור בשלמות גם חייב עצמו פ' הם' חיוב גמור מעששו להוציא לפי בחו ההכרח בדווייתא חפצים ששים מאה בדקא זהב משלו בלי שום סרוב ועכשו

מי תשלחן ויבאר לנו הכל בדברים מרווחים ושכר כפול ומספיק מן השמים :

חשובה דבר פשוט הוא שנתנה הבח ראשונה במאה בנדקא שכבר הקנה אוחס לה בחייו מעבשו ואפילו לא היה מפורש בשטר מעבשו כיון שכתבו בו זמן הו"ל כמעבשו שזמן של שטר מוכיח עליו אפילו לא היה כתוב בו זמן ולא מעבשו כיון שנטל קצין הו"ל כמעבשו דכל קצין כמעבשו דמי וכיון שכן שחשעבדו נכסיו לאוחס מאה בנדקא ואם הוא מת תגבה אוחס מנכסיו ומה שטענו קרובי הבח השעה שלא זכתה הבח הראשונה במאה בנדקי לפי שלא נכרו בשטר הזוזה כלל לפי שגילה דעתו שאין בהם ממש אינה טענה שאין זה גלוי דעת שאין בהם ממש כי אפשר שמפני כך לא הזכיר מפני שלא נזכר להם ואילו נזכר היה מזה עליהם ועוד שאפילו היה אומר בפ"י שאין ממש בחיוב המאה בנדקי אם כפי הדין יש ממש בראונו חיוב מה לנו לאמירתו שלחור בו אינו יכול ואם הוא טועה אחר חלין משוגחו ומה שטענו עוד שאין בהם לשון מחנה אלא חיוב עלונו להוציא אם יחיה עד ימשויה גם זה אינו כלום דל"כ הו"ל לא יחיה עד ימשויה וכיון שלא פי' ק סתם נחתייב בין יחיה בין לא יחיה כי השעבוד חל על נכסיו ומה שטענו עוד ואפילו כתב מעבשו לא מוכח שיחתייב מעבשו שהרי לא כתב חיוב עלונו להוציא אלא מעבשו להוציא ורענו לומר אם יהיה בחי"כ וא"כ ולא זכה לזה גם זה אינו כלום שמה שאמרו ורענו לומר אם יהיה בחיים כבר נחבל במה שנחבתי דכיון דסתם ולא פי' לה אמרינן זכי ומה שרענו להוכיח מדלא כתב חיוב עלונו להוציא מעבשו לא חשו לקימחיה שאילו היה כתב ק היה חיוב להוציאם חקף ומיד והא דחייב שלא נחתייב להוציאם אלא שחגיגו ליישואין ואז חל החיוב על נכסיו מעבשו ומה שסיימו בטענתם והרי הדבר אסתמחא ולשוות השטר יוניחו אין לו קשר עם תחלת טענתם והח"ל שהיא טענה מיוחדת וע"פ שאין לשונם מוכיח כן מ"מ גלי אדעתיהו שאין בקיאות בגדר לשון אסתמח' ולא עליהם אני חמויה אלא על המחשח' להיות כעורכי הדיינים ללמדם לטעון לנדקא בלשון השטר אם לחלק בין כתוב מעבשו להוציא או להוציא מעבשו והוא לא ידע גדר לשון אסתמחא ומה שטענה האלמנה שהיא רוצה ליחון מנכסי בעלה כל ימי מגר אלמנת' וכל המחמת' ה' אין בהם ממש כי לא יחולו עד לאחר מיחה ותנאי כתובה ושעבוד' יקדים למחנת' ש"מ גם

אלה דברי מתחכם להיות מעורכי הדיינים שלמדו טענה זו וגם הוא לא ידע דין כי המאה בנדקי והעשרים חיוב מוזמן שהיה בריא ובשביל שלא הזכירם כשהיה ש"מ לא הורע כחם וכן השבע קרינו מוזמן בריא נתנם לה ולא חידש כשהיה ש"מ אלא לומר שיעלו לה לחלק ירושתה ולא חירש בקאראריט הנשארים ואע"פ שלא נתן לה הפירות אלא לאחר מיחה מ"מ הגוף נתן לה במחנת' בריא מהיום :

הבלל העולה שהדן עם הבח הראשונה לזכות בכל מה שנחתייב אביה לה גם במאה בנדקי בדווייחא ויחר הנכסים יעמדו בחזקת שחיובן וחזון האלמנה כל ימי חיבה אלמנתה משאר הנכסים חוץ ממה שנכתב ליחון לזכות הראשונה נאם העיר

י"ב ק"א

סימן קג

ט שאלה אלמנה שמתה עד שלא נשבעה שבועת אלמנה והוציא אחד מבניה שטר מקיים שנחנה לו סך מעות והוא מוחזק בהם מתנתה מחנה או לא :

חשובה לכאורה נראה דמתנתה מחנה שהרי כתבו הרא"ש והר"ן בפרק אלמנה ניזונית שכתב הר"ף בחשובה שאם מכרה או נתנה מנכסי יתומים קודם ששבעה מה שמכרה או נתנה קיים ומכין אותה מכתובתה וכתב הטור על זה משמע מדבריו אפילו בקרקע וי"ל הרא"ש ז"ל מביא דבריו בפסקיו לפסק הלכה אבל כתב בחשובה דוקא במטלטלי אבל במקרקעי בחזקת יורשי' קיימי ואין בידם לחיחס עד שיגבשו ב"ד ואם מכרה או נתנה אין מכירתה או מתנתה קיימת עכ"ל וכ"כ המרדכי בפ' חזקת בשם הר"מ ח"ל נשאל ראובן גשא למה והוליד חנוך דינה ומח ראובן ולא נשבעה על כתובתה כו' כיון דלא היה יחיה יכולה לעבד בשבועה ולגבורה בכתובתה אין ימי טעינין לבאים מחנה ואע"ג דלא היה בעי"א שבועה הבאים מחנה מעבדי' מה שבידם בלא שבועה וה"מ במ"י אבל במקרקעי מוקמינן ליהו בחזקת יתמי ועל הבאים מחנה להביא ראיה וכ"כ עוד בפרק ה' בשם חשובת הר"מ שמחלת גשאל להר"מ באלמנה סרת בת אשר וכ"כ עוד המרדכי בפרק אלמנה ניזונית ובפ' מי שמת שהשיב ראובן על עסקי לזה שנשאל לראובן והיה לה בניס ממנו ומח ראובן ונח' כחובתה ושאר מטלטלין לבחנה ומחה ולא נשבעה על כתובתה שאין היורשים יכולים להוציא מיד מקבלת המחנה משום דאמרי' בפרק אלמנה ניזונית דאלמנה שחפסה מטלטלין בכתובתה חפסה ואין היורשים יכולים להוציא מידה ונתנה הבאה

פוסקים ואומרים תגבה מקרקעי פי' או ממטלטל' קך וכך והיינו דנקט עד שיגבו אוחס לה בכחובתה דהוי כאלו כתב אע"פי שגשבעה אין בידם לחיחס עד שיגבו לה ב"ד דהיינו ע"י שהשביעוה הם ומש' דשבעה מיהא מתתה מתנה במטלטלין אבל אם לא נשבעה כלל אפילו במטלטלין אין מתתה מתנה וכדארמון :

ועוד יש להוכיח כן כי היכי דלא ליסתור הר"ש דבריו בפסקיו שהביא דברי הרי"ף לפסק הלכה דמשמע דאפילו בקרקעי מתתה מתנה לדבריו בחש' שכתב דבקרקע אין מתתה מתנה ומנו שהוקשה לטור ולרדון יחא דע"כ לא אמר הר"ש בחשובה לחלק בין קרקע למטלטל אלא כשגשבעה מעצמה ולא השביעוה ב"ד אבל אם השביעוה ב"ד לבסוף אף במקרקעי מתתה מתנה ואם לא נשבעה לבסוף כלל ואפי' מעצמה אף במטלטלי אין מתתה מתנה והרי"ף מיירי כשאח"כ השביעוה זה מבואר דבריו שכתב קודם שגשבעה דמשמע שבעה הייחסה שם אלא שהמתנה קדמה לה וכן מבואר עוד כמה שכתב ומגבין אותו בכחובת' תשמע דכשכחה אח"כ לגבות כחובתה מיירי ולא ודאי משביעין אותה וכ"כ הרשב"א בחשובה על דברי הרי"ף בחשובה ה' אף הרב נראה שלא כתב כן אלא כשגשבעה לבסוף על כחובתה ש"ל נשאלה שאלה מלפניו ע"כ ובחש' אחרת כתב ח"ל אלמנה זו אילו נשבעה אפי' לבסו' ממכרה מחר ומתתה מתנה אע"פי שגשבעה שמכרה או נתנה עדיין לא הייחסה ראויה לגבות דמ"מ כיון שגשבעה לבסו' ממכרה ומתתה קיימים וכ"כ הרי"ף בחשובה והביא ראויה מדתן בפי' אלמנה זוגית אלמנה בין אן הארוהין בין מן היזשואין מוכרת שלא בב"ד ואחרת עלה בגמרא בשלמא מן היזשואין משום מזוגות והיהו בשלל גשבעה שאינה נשבעת אלא כשחובעת כחובתה ואם חבעה כחובתה אין לה מזוגות ודין המכירה והמתנה בדבר זה שוין עכ"ל וכיון שהרי"ף לא איירי אלא כשהשביעוה לבסוף דוקא אבל אם לא השביעוה לבסוף אין מתתה מתנה ל"ש קרקע ל"ש מטלטל דהא סתמ' קתני ומ"ש הטור על דבריו והביא דבריו הר"ש בפסקיו לפסק הלכה והרשב"א נמי בחשובה שכתבתי הכי ס"ל משמע דהכי נקטינן וגם המרדכי כתב בפרק הכותב שפסקו רבי יוסי בר יצחק והרב שלמה בר יצחק וכן בעל הלכו' גדולות שאם מכרה ונתנה קודם שבעה אחר יורשים ומפקי ל"ש מקרקעי ל"ש מטלטלי אפי' חפסה מחיים לא מהייא אלא אם כן חפסה מחיים ולא רתה להשיב ואע"פי שכתוב שם דראבי"ה ונמה

מכחה הרי היא כמוה וכ"כ עוד המרדכי בפי' כל הנשבעין שיש מחלקים ואומרים שאם האלמנה מוחזקת בנכסי הבעל ומתה קודם שגשבעה בהא ודאי אדם מוריש שבעה לבניו כדי שיחזקו בממון יורשי האלמנ' וראיה משטר היוז' על היחומי' דפטורים מלשלם מתנה דפקדון משום דטעינין ליהו שמה החזיר אביהם אף על פי שהוא לא היה נאמן לומר החזירתי אלא בשבעה וכ"כ עוד המרדכי בפרק הכותב בשם ראבי"ה ור"ב ורבינו יואל וכן דנו בקולוגי"א וכפי' הר' משה והעיד שכן דנו בימי הקדמונים הזקנים ורבינו שמהה הביא ראויה לדבר ואע"פי שדחה ראבי"ה ראייתן מ"מ משמע דלא חזר בו רבינו שמהה לענין דינא דהא ראבי"ה נמי הכי ס"ל מכו' משמע דמתתה מתנה :

אבל מלאתי להרא"ש שכתב בחשובה סי' י' אלמנ' שתתנה מנכסי בעלה לאחר קודם שגשבעה על כחובתה והגבו' ב"ד הראוי לגבות אין מתתה מתנה דאין לה בנכסי גוף בעלה כלום אלא שבעוד בעלמה ואי בעו יורשי' מסלקי ליה בזווי וראיה מפרק כל שעה ב"ה אמר חז"י למפרע הוא גובה כו' ה"נ אין לנשה על נכסי בעלה אלא שבעוד כחובתה כשאר בעלי חובות ועוד גריעא עפי דאין' פרעה אלא בשבעה ושמה לא חשבע הילכך אפי' נשבעה אח"כ לא חיילה המתנה למפרע עכ"ל :

ואע"פי ש"ל דבריו הר"ש בחשובה ואת בקרקעי אבל במטלטלי מתתה מתנה ומ"ש בחשובה אחרת שהביא הטור מ"מ נראה דעל כרחין לא קאמר דבמטלטלי מתתה מתנה אלא כשגשבעה לבסוף אבל אם לא נשבעה לבסוף אין מתתה מתנה וכן יש לדקדק מלשון בחש' בכלל ה' רחובן שמה והייה ביים וזנות כו' ומתה קודם שהשביעו' על כחובתה מתתה מתנה קיימות במטלטלי ומדלא' נקט ומתה קודם שגשבעה על כחובתה ונקט קודם שהשביעוה משמע דגשבעה מעצמה אבל לא השביעוה ב"ד ומשום דגשבעה מיהא הוה מתתה מתנה במטלטלין אבל אם לא נשבעה כלל אין מתתה מתנה אפי' במטלטלין ועוד יש הוכחה לזה מדמסיים ואמר אבל במקרקעי בחזקת יורשי קיימי ואין בידם לחיחס עד שיגבו. אותה לה ב"ד כחובתה ואם נפסק לומר דקודם שהשביעוה דנקט בריש' לאו דוקא והו"ל כאלו כתב קודם שגשבעה הכי הו"ל לסיומיה ואין בידה לחיחס עד שגשבעה ויגבו אותה לה ב"ד וכי היכי דפתח בריש' וכת' קודם שגשבעה אלא ודאי בריש' נמי נשבעה אלא שלא השביעוה ב"ד שאם הם היו המשביעים מיד היו מגבים לה כחובתה ע"י שהיו

בזוהא פסקו הלכה למעשה שאס מכרה או נחנה קייס כיון דבה"ג פליג עלייהו הכי נקטינן שדבריו דברי קבלה נח"ש הנהו' בזמנה דונחי ועוד שהרי כתוב שם שהר"מ פסק הלכה למעשה אע"פי שראב"ה ורבינו ברוך ורבינו שמחה פסקו דמחנה קיימת כ"ל דברי הגאונים עיקר שפסקו אין מחנה קיימת דנכסי בחזקה יחמי קיימי ואפי' אם אחר שנחנה בשבעה מ"מ בשעה שנחנה לא היה לה נח שלא היו הנכסים שלה אלא שעבודא בעלמא דק"ל כרבא דאמר בפרק גל שעה ב"ח מכאן ולהבא הוא גובה פי' עכ"ל ובמטלטלי נמי קאמר הר"מ דאין מחנה מחנה דהא על ראב"ה ורבינו ברוך קאי ואינהו במטלטלי איירי כמבואר שם וכיון דהר"ם בחראה הוא ורביה דהר"ש וכל שקן שהוא מכריע כדברי כמה רבנן דאמר דברי הכי כדאיחא במרדכי ובעל הלכות גדולות מכללם וכו"ש שכבר הוכחתי דהר"ף והר"ש והרשב"א הכי ס"ל הכי נקטינן ומכאן הוכחא למה שהעמדות דברי הר"ש בחשובה דבמטלטלי מחנה קיימת כששבעה לבסוף מעלמה מיהא אבל אם לא בשבעה כלל אפילו במטלטלי אין מחנה קיימת דמסתמא איח לן למימר דלא פליג אהר"ם רביה ועוד שמאחר שהראיה שהבי' הר"ם דק"ל כרבא דאמר ב"ח מכאן ולהבא הוא גובה היא בעלמה הראיה שהביא הר"ש מסתמא בחד גונא מייחו לה וכי הכי דלהר"ם אפי' במטלטלי שייכא ה"ה נמי להר"ש ואף על פי שבחשובה הר"מ בפרק חזקה המרדכי כתוב דבמטל' מחנה קיימת אפילו לא בשבעה לבסוף מה סוחר מ"ש בשמו בפרק הכותב י"ל אם חמלא לומר דאפילו דפליגי דבריו בפרק הכותב עיקר שנחב פסק הר"מ הלכה למעשה דחשמע אע"פי שבחשובה אחרות השיב בעיני אחר עכשו דקדק בדבר לפסוק הלכה למעשה ונחא לעומקא דדינא ואיבעיתו הכך חשבות ועוד דהכא דאחא להכריע בין רבנן דפליגי במילת' דק טפי לקבוע הלכה לדורות והדר ביה מהכך חשבות כ"ש דאיכא למימר דלא פליגי דהתם בחזקה מיירי לזכות אח יורשיה במטלטלין שהם מוחקי' כיון שהיא הייתה יכולה להחזיקם בשבעה

זכרים הם בהם מחמי' ירושה ובפרק הכותב מיירי בלקוחות או במקבלי מחנה הבאים לזכות מחמת המכירה או המחנה שעשה דכיון דבשעת המחנה לא היו שלה לא הייתה יכולה לחת במחנה דבר שאינו שלה וכמו שחילק בחרומה דהשן סי' ש"ל וחילוק יפה ונכון הוא ובהכי ניחא לן נמי מ"ש המרדכי בפרק כל השבעין שיש מחלקים שאם האלמנה מוחקת בנכסי

ובכאן הוכחא עוד למה שהעמדות דברי הר"ש בחשו' דמחנה קיימת במטלטלין כששבעה מעלמה מיהא כדי שלא יסחור דבריו שפסק כרב ושמואל ורבינו ברוך שנתן טעם משום דהא דק"ל דנכסי בחזקה יחמי קיימי זהו כגון מקרקעי או מטלטלי שלא נשאה ונחנה בהם ואף לא הפסה מחיים אבל הכא שנשאה בהם ימים רבים שורת הדין שמכרה או נחנה קייס ועוד שהייתה נשא' ונחמי' בהם בחיי בעלה היו כחפיסה מחיים עכ"ל כ"ד אין מחנה קיימת אפילו במטלטלין דהא נשי דידן אינן נשאיו ונחמתו וגם אלמנה זו לא חפסה מחיים אלא נשאה מוחקת בביה בעלה ונכסיו חו אינה נקראת חפיסה כמבואר בחשו' הריב"ש ועוד דב"ד מודה רבינו ברוך דאפי' נשאה ונחנה ימי' רבים אין מחנה כלום שהרי יש לדקדק על דברי הר' ברוך מה טעם הוא לזכות אח האלמנה לפי שנשאה ונחנה בהם ולכן נראה דהכא עובדא דר"ב בנשאה לבעל שני מיירי וכדמוכח ממ"ש בסמוך כתב רבינו ברוך לרבינו שמריא משום הכי קיימת המחנה הח' שהיו המטלטלין של בעלה האחרון וכיון דנשאת הוה לה כאומרת ראו מה שהיח לי בעלי הריני עושה ואוכל' שמה שהשביח השביח לעלמה וכי היא דאמרינן באחין שהיו חלוקין בעיסתן אימור מעיסתו קמץ וחו שנחב שנשאה ונחנה בהם ימים רבים לומר שאע"פי שהמחנה חתיה מרובה אימור שהשביחה בימים רבים וכו"ז בנשאה לבעל אבל אם לא נשאה אפילו נשאה ונחנה בהם ימים רבים נכסי בחזקה יחמי קיימי אפי' מטלטלי ובחר' דהשן סי' ש"ל כתב שאם יורשי האשה מוחקים ולא שוינהו ראה הדין עם יורשי האשה להחזיק מה שבידס עכ"ל י"ל דלא דאמר קן אלא לעמ' יורשיה אבל לא לעמ'

סימן קה

החזרה ליתן מתנה שלא ידע איש פלוני בה כיצד היא עושה

יא שפתיים ישק משיב דברים נכונים עוד ילמדנו רבינו דין ראובן שהיו לו בני בניס ובני בנות והבני בניס יש להם אפטורפוס שמיזמו ב"ד על עזבון אביהם בנו של ראובן וראובן המ' נתן מעותיו בחורח עסקא ביד האפטורפוס של בני בנו ועשה ראובן רואה לחלק בנכסיו ורואה לתת חלק גם לבני בחו אע"פ שאינם יורשים בחורח מתנה ואין רצונו להודיע לאפטורפוס אשר מעותיו בידו כבר כיצד יקנו החלק שלהם בני בחו של ראובן בחורח מתנה בריא בלא ידיעת האפט' והמעוה הם עדיין ביד האפטורפוס אם יש איזה חיקון או איזה ענין לקיים המתנה או ביד המקבלים יודיעני הרב הגדול זה בארובה כאשר הודיעני אדוני הדון הראשון על כל פרטיו אע"פ שמנח השוובה אשר נחב הרב להורות לנו שטריך קנין ומטבע אינו נקנה בחליפין אפילו הכי הוספתי ידי שיצא לשאלו מאת אדוני אם יש איזה חיקון וגם כדי שלא תראה כמתנה עמירחא הוהיל ואין רצונו שידע האפטור' דבר ושלוס מאת השוחה בלמא את דבריו ומחאבב בעפר רגליו העציר עלאור בן כמהר"ר שלמה ׳ן יוחאי זלה"ה:

חשובה זה ללמד מהדין הראשון שיודה בפני עדים שאוחס המעוה שהם ביד אוחו אפטורפוס בחורח עסקא כולם או כך וכך מהם הם של בני בחו ומתנה עמירחא אינו ענין לכאן שזה הודאה הוא ולא מתנה נאם העציר

יסק קהירי

סימן קו

יב שאילה ראובן ירש מאביו בית שהיא ואקוף אי"ל דו'דיאה וראובן זה חלה וזהו ש"מ לתת הבית ההוא לשמעון ויורשי ראובן מערערים לומר שהמתנה ההיא אינה מתנה ושהם יורשים אותה ילמדנו רבינו הדין עם מי:

חשובה לכאורה נרא' דמייא לפלוגחא דר' ורשב"ג בפרק יש נוהלין דנכסי לך ואחריד לפלוני שפסקו הפוסקים כרשב"ג דאין לשיי אלא מה ששייר ראשון וא"כ מה שנתן זה נתון ואע"ג דאיחמר עלה ומודה רשב"ג שאם נתנו במתנה ש"מ שלא עשה כלום מאי עעמא אמר אביי מחל' ש"מ לא קני אלא לאחר מיתה וכבר קדמו אחריד וכתב רשב"ס טוב טעם ודעה בדבר וכיון למתנה זו מתנה ש"מ היא איכא למימר דמודה בה רשב"ג שאינה

25

מקבלי מתנה ואע"פ שמהרי"ק כתב בשרש י"ח לענין מקבלי מתנה דכיון דפלוגחא דרבוותא המוילא מחבירו עליו הראיה הרי כתב חרומת הדשן בסוף דבריו ח"ל אפס כמדומה לי דסוגיין דייני דעלת' לא אולא הכי אלא סברי דכל אלמנה שלא נשבעה ומחה אין לירשים כלום אין להם חילוק בין היתה מוחזקת או לאו עכ"ל וכיון דסוגיין דייני דעלתא הכי דייני לגבי יורשים וכ"ש לגבי מקבלי מתנה דקילו מיטיהו כמו שנבאר ביישוב חשבות הר"מ הכי נקטינן וכבר הוכחתי לעיל שזה דעת הר"ף והרא"ש והרשב"א ומה רבוות' שהביא המרדכי שסוברים ק' ויכללם ב"הג שדבריו דברי קבלה והכריע הר"מ כדבריהם וכתבתי שראיות החולקים עליהם הן דמויות הילכך ב"ד אין מחמתה מתנה וחילוק מה שמתנה לו עם אחיו נאם העציר

יסק קהירי

סימן קד

תשובה זו מלאמי אותה בספר תשובות הרב זלה"ה בלמי בלמה

י חשובה מתנה מהיום ולאחר מיתה פשיט' דלריכא קנין דהא אמרינן בגמרא ה"ק קני גופא מהיום ופרי לאחר מיתה ואם אין שם קנין במאי קני גופא מהיום ואפי' אם הוא מתנה ש"מ דק"ל בעלתא דאינה לריכא קנין אם מתנה זו היא מקצת נכסיו נריכא קנין דק"ל מתנה ש"מ במקצת לריכא קנין ואע"ג דאם נתן לו המקצת בפ' במתנה אלא לאחר מיתה אינו טריך קנין הכא רואה שיקנה מהיום כי גוף טריך קנין וקנינו מתנו מוסף על מתנה זו וכל זה הוא אם נתון לו פרקע או מטלעלים ידועים אבל אם נתן לו סך מעוה במתנה לא קנה בקנין ומטבע אינו נקנה בחליפין ואם ימסרם בידו שיקנה אוחס מהיום ולאחר מיתה ודאי לא מהני אבל אם נשעח מיתה ילאו עליו חובות אפילו מאוחרים למתנה זו יקדמו למקבל מתנה זו אם לא ימלאו נכסים כדי לכולם אם יאמרו לו הבעלי חובות מעוהו הם שנאבדו או נגנבו ולק' טריך שיודה הנותן שיש בידו משל פלוני סך כך וכך בפקדון והוא שומר עליהם להחשייב בכל אוסין אפי' בלסט' מוויין ואין רשוח לבעל הפקדון לחובצו מתנו כ"ז שהשומר בחיים אבל כיון שימות יבא ויעול אם ימלאו לו מעוה כשיעו' הפקדון ישלם ואם לא ימלאו לו מעוה יעול מנכסיו כשיעור מעוה פקדונו על כל הכחוב לעיל שעבר פלוני השומר כל נכסיו מתקדמו ואנבן מטלעלי עקה ושיקה וקנינו מיניה על כל ה"ל קנין גמור ושלם כו':

Awkoth Rouchi.

יכול לתחוח בו הילכך אין חזקה לראובן ויכול שמעון לבנות לפני חלונו עכ"ל וכיון שלמדנו הרב ז"ל שלפני הבתים היו כחצר השוחפים והפוחח חלון לאותו אור אין לו חזקה ורשאי שכנגדו לבנות לפני חלונו בלי הרחקה ארבע אמות אע"פי שמאפילו עליו מיהה יליף ששם בא שכנגדו לפתוח חלון כנגד חלונו אינו יכול לעכב בידו מטעם שחלונו קדם וזה מוזיקו בראייה כאן דין קדימה:

אבל מ"נו להרשב"א ז"ל ששאל על שני בתים בשני ילדי רשות הרבים שאינו רחב ארבע אמות וקדם אחד מהם ופתח חלון בכוחו ואח"כ עמד השני ורצה להגביר ומאפילו על אותו חלון והשיב מי שקדם ופתח חלון על ר"ה הרי זה רזח וגשכר ואין חבירו שכל השני רשאי למונעו מפני שאינו פוחח על רשותו שהדרך של המלך הוא וכך רצה שכל שבא לפתוח על הדרך פחה ואינו פוחח על רשות חבירו ולא משתמש בשל חבירו כלום ולפיכך אם בא השני לפתוח כנגד אותו חלון אינו רשאי שיכול לומר זה אל חזיקי בהיקר ראייתך וכדרך ששם קדם בעל העליה ועשה עלייתו אומר מונע את בעל הבית שחחה העלייה מלעשות רפה בקר או חנות ונחתומין אבל אם בא להגביר כוחו מנבזה ואינו מונע אע"פי שאין ביניהם ד"א עכ"ל:

וכתב עוד ששאל בכיולא בג"ד ה"ל השאלה ראובן שיש לו חלונות נגד כוחו של שמעון שאין בו חלונות ולימים בא שמעון לפתוח חלונות בכוחו כנגד חלונותיו של ראובן וראובן מעכב על ידו מחמת היקף ראייה ושמעון השיבו עד שאתה אומר לי לסתום גם אתה סתום אע"פי שהקדמת ופתחת אין חזקה לחזיקים דגירי והשיב שהדין עם ראובן מפני שמי שפתח ברשות הרבים כל הקודם וזה שזה כבונה ופתח בבקעה שכל אחד יש לו רשות לפתוח שם חוכה בקדימתו עכ"ל והריב"ש כתב דברי הרשב"א בחשובה זו משמע דכוותיה ס"ל וכן פסק בשו"ת אחרת והו"ל הרשב"א והריב"ש ז"ל רבים לגבי הר"ש ונקטיין כוחייהו ועוד דהריב"ש ז"ל בתראה הוא והלכה כבתראי ועוד דאפשר לוי דע"כ ל"ק הר"ש ז"ל אלא לענין שאין השני צריך להרחיק בניינו ארבע אמות מכנגד חלונו שלא יאפילו עליו אבל לענין שיהא רשאי השני לפתוח חלונו כנגד חלונו של ראובן דשניהם מוקין זה מזה בהיקף ראייה דאיסורא עבדי תרווייהו שעל כרחק כופין את אחד מהם לסתום אפשר דמודה דלענין זה מיהא מהני קדימה ואת השני כופין לסתום הכלל העולה שהדין עם ראובן שקדם

כלום כי דייקת בה משכחה דבג"ד מתנתה קיימת דע"כ לא אמרינן דמודה רשב"ג במתנת ש"מ אלא כשאינו ראוי ליורשו אבל אם זה הנותן במתנת ש"מ היה ראוי לירש למי שנתנה לו מתנתו של זה קיימת אע"פי שהיא מתנת ש"מ וכדאמרינן בההיא פרקא גופיה נכסי לך ואחר כך לפלוני והראשון ראוי ליורשו אין לשני במקום ראשון כלום וכיון שק אף אם נתנה מקבל ראשון זה במתנת ש"מ מתנתו מתנה וכי דייקין בה אשכחן ללא צריכין להאי דבלאו הכי המתנה קיימת שענין העושים ואק"ף א"ל דודיאה אינם מקיים דבר לא עם היורשים ולא עם מקבלי המתנות אלא מתנים ששם יכלה זרעם יהיה הקרק' ההוא לו אק"ף אבל כ"ו שלא יכלה זרע' הקרקע בחזקתם ובחזקת יורשיהם ובחזקת הקונים מהם או המקבל מתנה מהם או מיורשיהם ואם יכלה זרעם אז יולא האק"ף בקרקע ההוא ויולאנו מיד הלוקה או מיד המקבל מתנה וע"פי הדברים האלה כ"ו שלא כלה הזרע היורש או מוכר ונותן וממכרו ומתנתו בין צבריא בין בש"מ קיימים עד שיכלה הזרע וכיון שק מתנה זו קיימת חכה בה הר"י עטסא"ן בלדק ומשפט ומשרים נאם הלעיר

יוסף בנמה"ר אשד"ם קארו זל"ה

דיני חזקת קרקעות ונוקי שכנים

סימן קז

א שאלה ראובן ושמעון יש להם שני בתים בשני ילדי רשות הרבים זה נוכח זה ויש לראובן עלייה ובה חלונות פתוחות לרשות הרבים מותן קדמון ובה עתה שמעון ובה עלייה מחדש נכה עלייתו של ראובן ופתח בה חלונות לרשות הרבים וראובן טוען שמאותן החלונות רוצה שמעון כל מה שעושה ראובן בעלייתו ויש לו בה היקף ראייה וחלונותיו קדמות ושמעון טוען לכיון דהווי ברשות הרבים כל אחד עושה כרצונו יורינו רבינו הדין עם מי:

תשובה נראה לכאורה שהדין עם שמעון מכה תשו' הר"ש על ראובן שהולא בליטת עלייתו לחזק ופתח בה חלונות ואח"כ בא שמעון שנו להולא גם הוא בליטת עלייתו וטוען עליו ראובן שירחיק בניינו ארבע אמות מכנגד חלונו והשיב הרב ז"ל שכיון שכל אחד יכול להולא בניינו לרשות הרבים לא הוי ראייה שלפני ביתו הפקר אלא הוי כחצר השוחפין ועד הנה לא היה שמעון מקפיד כי לא היה מוזיק לו ולא היה